

Ovatko käräjäoikeudet yhteiskunnan ääniä?

Rangaistuskäytännön yhtenäisyys
henkirikoksissa

Jaatinen, Essi

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Ovatko käräjäoikeudet yhteiskunnan ääniä?

Rangaistuskäytännön yhtenäisyys henkirikoksissa

Essi Jaatinen
Liiketalous
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2017

Laurea-ammattikorkeakoulu
Liiketalous
Tradenomi (AMK)

Tiivistelmä

Essi Jaatinen

Ovatko käräjäoikeudet yhteiskunnan ääniä? Rangaistuskäytännön yhtenäisyys henkirikoksissa

Vuosi	2017	Sivumäärä	40
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyössä selvitettiin rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä henkirikoksissa käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden välillä. Opinnäytetyössä tuotiin esille se, muuttuvatko taposta annetut rangaistukset ylemmissä oikeusasteissa.

Tietoperustassa käsiteltiin rikosoikeuden yleisiä oppeja ja periaatteita, joihin rikosoikeudellinen ajattelu perustuu. Lisäksi käsiteltiin rangaistukseen liittyviä asioita, kuten rangaistuksen määräämistä, mittaamista ja tuomarin harkintavaltaa. Tietoperustaan on myös tuotu yhteiskunnallista näkökulmaa Suomen henkirikostilastoilla, oikeussosiologialla ja Helsingin yliopiston tekemällä oikeustajututkimuksella.

Opinnäytetyössä arvioitiin rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä korkeimman oikeuden antamien ennakkopäätösten pohjalta. Tapauksista tutkittiin käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamat tuomiot ja teoista annetut rangaistukset. Kaikissa tapauksissa kyse oli henkirikoksista ja yleensä rikosnimikkeenä oli tappo. Opinnäytetyössä tutkitut tapaukset valikoituivat sen perusteella, mitä korkein oikeus on valinnut käsiteltäväkseen. Saatavilla olevista tapauksista tutkittavaksi valittiin sellaisia, jotka ovat 2000-luvulta ja niistäkin mahdollisimman uusia ratkaisuja.

Keskeisin tulos on se, että rangaistuskäytäntö vaihtelee jonkun verran käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden välillä. Harvoin kaikki oikeusasteet olivat täysin yhtenäisiä rangaistuksen pituudesta ja joissakin tapauksissa rangaistuksen pituus vaihtelee suuresti. Johtopäätöksenä voi todeta, että käsitellyissä tapauksissa on jonkin verran hajontaa rangaistuksien pituuksissa nähtävillä käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien välillä, mutta etenkin korkeimman oikeuden rangaistuskäytäntö on ollut yhtenäistä alempiin oikeusasteisiin nähden. Rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä eri oikeusasteiden välillä voisi kehittää sillä, että käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden tuomareille järjestettäisiin yhteisiä koulutuksia.

Asiasanat: rangaistuskäytäntö, yhtenäisyys, käräjäoikeus, hovioikeus, korkein oikeus

Essi Jaatinen

Do District Courts Reflect Society? The Uniformity of Punishment Practices in Homicides

Year	2017	Pages	40
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis examines the uniformity of punishment practices in homicide between District courts, Courts of Appeal and the Supreme Court. The study discusses if the punishment for manslaughter will change in higher court instances.

The theoretical framework discussed general studies and principles based on criminal justice. In addition, imposing and measuring punishments as well as the discretion of the judges were examined. The Finnish homicide statistics, legal sociology and a study on sense of justice by University of Helsinki give the theoretical framework a social viewpoint.

The thesis reviewed the uniformity of punishment practices on the basis of the prejudgements by the Supreme Court. Cases investigated were judgements and penalties made by District Courts, Courts of Appeal and the Supreme Court. In all cases the legal classification was manslaughter or homicide. The cases studied were selected according to the Supreme Court proceedings. The cases studied were from the 20th century and as fresh as possible.

The major result was that the punishment practices vary slightly between District Courts, Courts of Appeal and the Supreme Court. The court instances were rarely completely uniform when it came to the duration of the penalties and sometimes there was major variation in the length of the penalty. To conclude, there was slight dispersion in the duration of the penalties between District Courts and Courts of Appeal, but the Supreme Court punishment practice was uniform compared to the lower court instances. The uniformity of the punishment practices between different court instances could be improved by organizing mutual training sessions for judges in different court instances.

Keywords: penalties, homicide, district court, court of appeal, supreme court

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Henkirikokset Suomessa	8
3	Oikeudenmukainen tuomio.....	9
3.1	Kansalaisten oikeustaju	11
3.2	Rangaistusteoriat.....	13
3.2.1	Sovitusteoriat.....	15
3.2.2	Preventioteoriat.....	15
3.3	Kriminalisointiperiaatteet	16
4	Rikosprosessin vaiheet.....	16
4.1	Käräjäoikeus	17
4.2	Hovioikeus.....	18
4.3	Korkein oikeus	18
5	Rangaistuksen määrääminen.....	19
5.1	Rangaistuslajin valinta	20
5.2	Rangaistuksen mittaaminen ja -asteikon vahvistaminen.....	21
5.3	Tuomarin harkintavalta	23
6	Rangaistuskäytännön yhtenäisyyden arviointi eri oikeusasteiden välillä	23
6.1	Oikeustapaukset	24
6.1.1	KKO:2012:98	25
6.1.2	KKO:2005:7.....	25
6.1.3	KKO:2012:100.....	26
6.1.4	KKO:2015:12	26
6.1.5	KKO:2004:63	26
6.1.6	KKO:2005:48	27
6.1.7	KKO:2005:44	27
6.1.8	KKO:2013:27	28
6.1.9	KKO:2016:97	28
6.1.10	KKO:2017:28	29
6.2	Oikeustapausten vertailu.....	29
7	Johtopäätökset	33
8	Kehittämisehdotus	34
	Lähteet	36
	Kuviot	39
	Taulukot	40

Lyhenteet

HO	Hovioikeus
KO	Käräjäoikeus
KKO	Korkein oikeus
OK	Oikeudenkäymiskaari (4/1734)
PKL	Pakkokeinolaki (806/2011)
RL	Rikoslaki (39/1889)
ROL	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)

1 Johdanto

Opinnäytetyössä selvitetään rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä henkirikoksissa käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden välillä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä henkirikoksissa erityisesti tapossa eri oikeusasteiden välillä. Opinnäytetyössä tuodaan esille, muuttuvatko taposta annetut rangaistukset ylemmissä oikeusasteissa. Kaikki opinnäytetyössä esitetty oikeuskäytäntö on Suomesta ja tapaukset ovat eri puolelta Suomea. Tutkimuksen pohjalta on tavoitteena laatia rangaistuskäytännön yhtenäistämistä koskevia ehdotuksia, joita voidaan käyttää tuomioistuinlaitoksissa tuomarien koulutuksessa. Yhteiset koulutukset tiivistäisivät eri oikeusasteiden välistä yhteistyötä, millä on varmasti vaikutusta myös rangaistuskäytännön yhtenäisyyteen.

Tässä opinnäytetyössä on tehty tutkimus rangaistuskäytännön yhtenäisyydestä ilman erillistä toimeksiantajaa. Lähdin tutkimaan kyseistä aihetta, koska se on minusta kiinnostava ja aiheeseen pystyi tuomaan yhteiskunnallista näkökulmaa. Aihe on lisäksi ajankohtainen, koska varsinkin henkirikoksista sekä muista väkivalta- ja seksuaalirikoksista tuomitut rangaistukset herättävät keskustelua kansalaisten keskuudessa.

Henkirikoksiin kuuluu murha, tappo, surma, lapsensurma ja kuolemantuottamus. Tässä opinnäytetyössä rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä eri oikeusasteiden välillä tutkitaan nimenomaan niissä henkirikoksissa, joissa tekijän yhtenä rikosnimikkeenä on tappo. Rikoslain (RL) 21 luku koskee henkeen ja terveyteen koskevia rikoksia. RL:n 21 luvussa on määritelty teoille tarkat teonkuvaukset ja rangaistukset, joiden mukaan teosta voidaan tuomita. RL 21:1 mukaisesti tappo on määritelty seuraavasti ”Joka tappaa toisen, on tuomittava taposta vankeuteen määräajaksi, vähintään kahdeksaksi vuodeksi. Yritys on rangaistava”. Tässä opinnäytetyössä luvussa 6 esitettyä oikeuskäytännössä esiintyy myös muita rikosnimikkeitä, kuten murha, surma, tapon yritys ja törkeä pahoinpitely. Näiden teonkuvaukset löytyvät RL:n 21 luvusta.

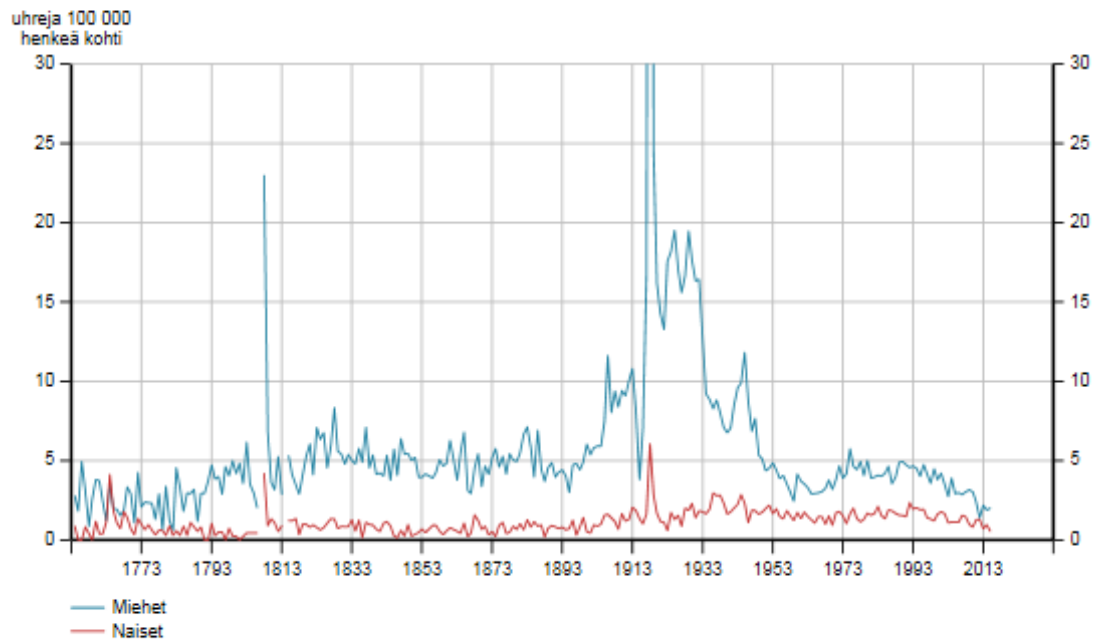
Tuomioistuimien antamien rangaistuksien yhtenäisyyttä on tutkittu korkeimman oikeuden julkaisemien ennakkopäätöksiensä pohjalta. Näistä ennakkopäätöksistä on kerätty teon kuvaus, eri oikeusasteiden antamat rangaistukset rikosnimikkeineen sekä teon erityispiirteet, mikäli sellaisia on ollut. Rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä on tutkittu taulukoimalla annettuja rangaistuksia ja tekemällä niistä havainnollistavia kaavioita.

Opinnäytetyössä on käsitelty suomalaista oikeusjärjestystä, joten tietoperustassa on käytetty vain kotimaisia lähteitä. Lisäksi tässä opinnäytetyössä luvut on kirjoitettu numeroin vastoin kielioppisääntöjä. Tarkoituksena on havainnollistaa paremmin rangaistuksien pituuksia numeroin. Yleensä myös oikeuskäytännössä kirjoitetaan rangaistuksien pituudet numeroin.

2 Henkirikokset Suomessa

Suomen väestön määrään suhteutettuna henkirikoksia tehdään paljon. Suomessa tapahtuvien henkirikosten määrä on kaksinkertainen verrattuna muihin Pohjoismaihin. Pääsääntöisesti Länsi-Euroopassa henkirikollisuus on matala, mutta Itä-Euroopan maissa, Suomi mukaan lukien, henkirikoksia tehdään paljon¹. Suomen tilastoihin vaikuttaa eniten syrjäytyneiden ja alkoholisoituneiden miesten määrä, jotka ovat usein potentiaalisia henkirikoksien tekijöitä.² Vuonna 2016 eniten henkirikoksia tehtiin Itä- ja Pohjois-Suomessa³. Määrällisesti eniten henkirikoksia on tehty Suomessa kieltolain aikana vuosina 1905-1932 ja kansalaissodan aikana vuonna 1918 sekä talvi- ja jatkosodan jälkeisinä vuosina 1945-47⁴. Vuonna 2015 Suomessa 104 henkilöä kuoli väkivaltarikoksen seurauksena. Tämä tarkoittaa sitä, että 100 000 asukasta kohden Suomessa tehtiin 1,9 henkirikosta.⁵ Henkirikoksien tekijöiden ikärakenne on muuttunut 1900-luvun aikana. Ennen talvi- ja jatkosotia henkirikosten tekijät olivat yleensä nuoria, kun taas viime vuosikymmenien aikana suurin osa henkirikoksista on keski-ikäisten tekemiä.⁶

Henkirikollisuus 1754-2015

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti

Kuvio 1: Henkirikollisuus Suomessa 1754-2015. (Findikaattori 2017).

¹ Rikoslisuustilanne 2015, 42.

² Lappi-Seppälä ym. 2009, 50.

³ Lehti 2016, 1.

⁴ Findikaattori. Henkirikokset. 2017.

⁵ Rikoslisuustilanne 2015, 46.

⁶ Lehti 2016, 8.

Suomessa on 1990-luvulta lähtien henkirikoksien määrä vähentynyt⁷. Silti Suomi kuuluu niihin maihin, joiden henkirikoksien taso on Euroopan korkeimpia. Tilastojen mukaan vuosina 2003-2013 henkirikoksen tekijöistä tuomittiin 75 %. Heistä 94 % sai ehdottoman vankeusrangaistuksen. Miehillä keskimääräinen vankeusrangaistus oli 9 vuotta ja 6 kuukautta, kun taas naisilla keskimääräinen vankeusrangaistus oli 8 vuotta ja 8 kuukautta.⁸ Vuosina 2003-2013 miesten tekemiä henkirikoksia oli 88 % ja naisten osuus tehdyistä henkirikoksista oli 12 %.⁹ Yleisesti ottaen naisten rikollisuus on kaiken kaikkiaan pienempi kuin miesten rikollisuus. Naiset myös tekevät lievempiä rikoksia kuin miehet ja harvoin uusivat rikoksiaan.¹⁰ Yleensä naisiin kohdistuneet väkivalta- ja henkirikokset tulevat harvemmin esille, koska he kokevat miehiä enemmän parisuhde- ja perheväkivaltaa. Miehiin kohdistuneet väkivalta- ja henkirikokset tulevat puolestaan helpommin esille, koska miehiin kohdistuu naisia enemmän tuntemattomien ihmisten väkivaltaa.¹¹

Tyypillinen henkirikos Suomessa noudattaa usein samanlaista kaavaa. Pääsääntöisesti henkirikoksen tekijä on mies, joka on syrjäytynyt yhteiskunnasta.¹² Tekijät ovat usein iältään keskiikäisiä yksin asuvia miehiä ja useimmiten heillä on ennestään vakivaltarikoksista saatuja tuomioita taustalla. Henkirikos tehdään usein yksityisasunnossa viikonloppuna ja teon tekovälineenä käytetään teräasetta, joka yleensä on tavallinen asunnosta löytynyt keittiöveitsi.¹³ Miesten tekemistä henkirikoksista osa tehdään myös ampuma-asetta käyttämällä tai pahoinpitelemällä. Naisten tekemissä henkirikoksissa on usein käytetty myrkkyä.¹⁴ Suurimmassa osassa tapauksista alkoholilla on ollut vaikutusta tekoon. Yleensä henkirikoksen tekijä ja uhri tuntevat toisensa ja tekoa on edeltänyt heidän välinen riita.¹⁵

3 Oikeudenmukainen tuomio

Oikeudenmukainen tuomio koostuu monesta eri osa-alueesta. Oikeudenmukaisuusperiaatteet ohjaavat tuomioistuimen ja tuomarin toimintaa. Tämän takia on tärkeää, että tuomioistuimen toiminta vastaa kansalaisten oikeustajua. Suhteellisuusperiaatteen mukaan teosta saatu rangaistus pitää olla oikeudenmukaisessa suhteessa itse tekoon.¹⁶ Rikoksen vahingollisuus ja vaarallisuus, sekä teon vaikuttimet ja tekijän syyllisyys vaikuttavat rangaistuksen mittaami-

⁷ Findikaattori. Henkirikokset. 2017.

⁸ Lehti 2016, 1.

⁹ Lehti 2016, 15.

¹⁰ Laine 2014, 208.

¹¹ Seuraamusjärjestelmä 2015, 11.

¹² Lappi-Seppälä ym. 2009, 50.

¹³ Findikaattori. Henkirikokset. 2017.

¹⁴ Lehti 2016, 15-16.

¹⁵ Lappi-Seppälä ym. 2009, 50.

¹⁶ Lappi-Seppälä ym. 2009, 70-71.

seen¹⁷. Oikeudenmukaisuuden mukainen ajattelu lähtee siitä, että tuomitseminen tulee olla yhdenvertaista ja oikeasuhtaista sekä ennalta arvattavaa. Rikoksista saadut rangaistukset eivät myöskään saa olla kohtuuttomia tekoon nähden.¹⁸

Rikos voidaan määritellä niin, että teon tulee täyttää tunnusmerkistönmukaisuus, teon on oltava oikeudenvastainen ja tekijän tulee osoittaa syyllisyyttä tekoon¹⁹. Tämä näkyy myös keskeisissä rikosoikeuden periaatteissa, jotka ovat laillisuusperiaate ja syyllisyysperiaate. Laillisuusperiaatteen mukaan teon kriminalisointi tulee perustua eduskuntalain tasoiseen lakiin.²⁰ Laillisuusperiaate asettaa siis rajat rikosoikeudellisen järjestelmän käyttäjille ja luo oikeusturvaa kansalaisille.²¹ Toinen yleinen rikosoikeuden periaate on syyllisyysperiaate. Syyllisyysperiaatteen mukaan tekijän syyllisyys tekoon tulee olla selvä. Syyllisyysperiaate suojaaa kansalaisia niin, ettei henkilö voi ilman syyllisyyttä saada tuomiota tai rangaistusta teosta.²² Suomalaisessa rikosoikeudessa lähtökohtana pidetään sitä, että syytetty on syytön niin kauan kunnes syyllisyys on voitu todistaa²³. Ketään ei saa myöskään tuomita ankarempaan rangaistukseen, mitä tekoon nähden olisi oikeudenmukaista tuomita. Lisäksi tekijän rangaistusta voidaan myös tarvittaessa kohtuullistaa.²⁴

Tuomitsemisen keskeisiä periaatteita ovat tuomioistuimien puolueettomuus ja riippumattomuus. Myös asianosaisten kuuleminen, tuomioistuimien päätösten perusteleminen ja muodollisen oikeuden seuraaminen kuuluvat tuomitsemisen keskeisiin periaatteisiin.²⁵ Oikeudenmukaisuuden toteutumisen kannalta rikoslain tulee olla kaikille kansalaisille sama ja sitä tulee soveltaa johdonmukaisesti, yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti²⁶. Tutkimuksen mukaan kansalaiset pitävät tärkeänä sitä, että käräjätuomarit ovat oikeudenmukaisia, puolueettomia, asiantuntevia ja riippumattomia. Suomen kansan mukaan tuomarit tuntevat hyvin yhteiskunnan näkemyksen. Kansa ei kuitenkaan halua, että yhteiskunnan yleinen mielipide vaikuttaa tuomioistuimien toimintaan ja päätöksiin.²⁷

Oikeusturva on tärkeässä osassa tuomioistuimien toimintaa. Yksilöiden oikeusturvaa suojataan sillä, että tuomioistuimet ovat riippumattomia lainsäädäntö- ja täytäntöönpanovallasta. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti on myös turvattu perustuslaissa kaikille lainkäyttöpiiriin kuu-

¹⁷ Lappi-Seppälä ym. 2009, 137.

¹⁸ Kaskenmäki 2017, 328.

¹⁹ Melander 2015, 92.

²⁰ Melander 2015, 28-29.

²¹ Melander 2015, 47.

²² Melander 2015, 54.

²³ Karttunen, Laasanen, Sippel, Uitto & Valtonen 2015, 39-40.

²⁴ Lähdekallio 2017, 63.

²⁵ Ervasti 2012, 169-170.

²⁶ Lähdekallio 2017, 62.

²⁷ Kääriäinen 2017, 34-35.

luville perusoikeutena. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti on myös turvattu ihmisoikeutena. Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu se, että asia käsitellään oikeuslaitoksessa asianmukaisesti ja viivytyksettä.²⁸ Oikeusturvan kannalta on myös tärkeää, että tuomioistuin perustelee annetun rangaistuksen ja ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet rangaistukseen. Tuomioistuimen antamat perustelut varmistavat sen, että annettu tuomio on varmasti lainmukainen, mikä on oikeudenmukaisen tuomion edellytys.²⁹

Varmuusperiaate on myös rikosprosessissa tärkeä ja se estää sen, että henkilöä ei voida tuomita sellaisesta teosta, jota hän ei ole tehnyt. Tämän periaatteen mukaan oikeudenkäynnit tulee järjestää siltä tavalla, että tuomioistuin pääsee mahdollisimman lähelle oikeaa ratkaisua eli sitä tapahtumankuvaa, mikä rikoksessa on tapahtunut. Tämän lisäksi pitää toteutua myös muodollinen oikeusvarmuus eli lainkäyttö tulee olla ennalta arvattavaa.³⁰ Oikeudenkäynti pitää järjestää oikeudenmukaisena ja siitä on säädetty Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, KP-sopimuksessa ja Suomen perustuslaissa. Myös rikoslaki on yksi keino suojata perusoikeuksia ja niiden koskemattomuutta³¹. Jokaisen pitää siis saada asiansa käsiteltäväksi riippumattomaan ja puolueettomaan tuomioistuimeen. Tuomioistuimessa molempia osapuolia tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti sekä heillä molemmilla pitää olla mahdollisuus asiansa ajamiseen.³²

Yleensä on ajateltu, että liian lievät rangaistukset vähentää kansalaisten luottamusta oikeusjärjestelmää ja tuomioistuimia kohtaan. Jos rangaistuksia ei pidetä legitimiisinä, niin kansalaisten lainkunnioitus saattaa vähentyä.³³ Legitimiteetillä tarkoitetaan sitä, että kansalaiset hyväksyvät järjestelmän ja sen toiminnan³⁴. Viranomaisten ja tuomioistuimien toimintaa ohjaa julkisuusperiaate, jonka mukaan tuomioistuimen toiminta ja oikeudenkäynnit ovat julkisia ellei toisin päätetä. Julkisuusperiaate antaa kansalaisille oikeuden valvoa tuomioistuimien toimintaa ja tätä kautta se lisää luottamusta tuomioistuimien toimintaan ja lainkäyttöön.³⁵

3.1 Kansalaisten oikeustaju

Helsingin yliopisto on tehnyt tutkimuksen kansalaisten oikeustajusta oikeusministeriön toimeksiannosta. Tutkimuksessa on tutkittu sitä, vastaako tuomioistuinlaitosten antamat tuomiot kansalaisten oikeustajua. Tutkimuksessa sekä tuomareiden että kansalaisten piti arvioida

²⁸ Karttunen ym. 2015, 40.

²⁹ Kaskenmäki 2017, 330.

³⁰ Tammenlehto 2011, 28.

³¹ Lähdekallio 2017, 14.

³² Tammenlehto 2011, 31-32.

³³ Kääriäinen 2017, 33.

³⁴ Tieteen termipankki. Legitimiteetti. 2017.

³⁵ Tammenlehto 2011, 33.

rikostapauksille rangaistus. Tällä tutkimuksella on pyritty selvittämään sitä, kuinka tehokkaasti oikeusturva toteutuu Suomessa sekä vastaako tuomioistuimen antamat rangaistukset yleistä oikeustajua ja tämän hetkistä oikeuskäytäntöä.³⁶ Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa on linjattu, että hallituksen tulisi toimillaan varmistaa rikollisten tekojen ja niistä annettujen rangaistuksien oikeudenmukainen suhde. Hallitus keskittyy tarkistamaan väkivaltarikoksien ja lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia sekä tarkistaa ensikertalaisuussäännöksiä ja sitä, voiko ehdollisen vankeusrangaistuksen käyttöä tehostaa. Hallituksen tarkoituksena on lisäksi lainsäädännön avulla parantaa rikoksien uhrien asemaa.³⁷

Oikeustajututkimuksessa käsiteltävään aiheeseen liittyy myös oikeussosiologia. Oikeussosiologialla tarkoitetaan yhteiskunnan suhdetta oikeuteen ja se tuo sosiologian näkökulmaa oikeudellisiin kysymyksiin³⁸. Vasta 2000-luvun puolella sosiologia on alkanut vaikuttaa enemmän oikeudellisiin kysymyksiin. Tänä päivänä oikeutta tutkitaan yhteiskunnallisena ilmiönä ja oikeussosiologia pyrkii selittämään rikosten syitä ja seurauksia.³⁹ Oikeussosiologisen näkökulman mukaan tuomioistuimet kuuluvat virkakoneistoon ja ovat osa yhteiskuntaan kuuluvaa pakkovaltaa. Pääasiallinen tuomioistuinten funktio oikeussosiologian näkökulmasta on konfliktien ratkaiseminen.⁴⁰

Rangaistuksien tulee heijastaa kansalaisten oikeustajua ja rangaistusta voidaan silloin pitää oikeudenmukaisena, kun se on kansan oikeustajun mukainen. Oikeustaju on kuitenkin fiktiota, johtuen siitä, että kansalaisten tiedot ja rikosoikeuden ymmärtäminen ovat eri tasoilla.⁴¹ Tutkimuksen mukaan sekä väestö että tuomarit ovat yhtä mieltä tekojen ankaruusjärjestyksestä. Väkivaltarikoksissa kansalaisten oikeustaju oli ankarampi ja he antoivat ankarampia rangaistuksia kuin tuomarit. Tuomarit kuitenkin tuomitsivat ehdottomat vankeusrangaistukset pidempinä kuin kansalaiset olisivat tuominneet. Tämä voi johtua siitä, että tuomarit ovat tietoisia siitä, että tekijät eivät yleensä ole koko vankeusaikaa vankilassa, vaan pääsevät ennen rangaistuksen päättymistä koevapauteen. Kansalaiset puolestaan antoivat lievempiä ehdottomia vankeusrangaistuksia kuin tuomarit. Muista rangaistuksista kansalaiset suosivat tuomareita enemmän yhdyskuntaseuraamuksia. Kaiken kaikkiaan tuomareiden antamat rangaistukset ja kansan oikeustaju vastaavat pitkälti toisiaan.⁴²

³⁶ Oikeustajututkimus: Kansalaisten käsitykset sopivasta rangaistustasosta vaihtelevat. Katsauksia 21/2017.

³⁷ Valtioneuvosto. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015, 37.

³⁸ Ervasti 2012, 11-13.

³⁹ Ervasti 2012, 17-19.

⁴⁰ Ervasti 2012, 170.

⁴¹ Lähdekallio 2017, 16.

⁴² Kääriäinen 2017, 24-25.

Kansalaisille on tutkimuksen mukaan tärkeää, että ylläpidetään yhteiskunnassa tärkeinä pidettyjä arvoja. Kansalaiset kannattavat hoidollisia menetelmiä, kuten esimerkiksi riskiryhmien päihdetyötä, kouluttamista tai työelämään valmentavaa ohjausta. Kansa kannattaa myös sitä, että uhreille korvataan rikoksesta aiheutuneet vahingot, kuten taloudellinen menetys ja terveydelliset haitat. Lain kunnioittaminen koetaan myös tärkeäksi kansalaisten keskuudessa.⁴³

Kansalaisille on tärkeää rikosten torjunta. Kansan mielestä riskiryhmien rikokset tulisi ehkäistä, esimerkiksi rikosten torjuntatyötä pitäisi tehdä nuorten keskuudessa. Yhteiskunnan olosuhteisiin tulisi vaikuttaa niin, että saataisiin ehkäistyä syrjäytymistä, eriarvoisuutta ja päihdeongelmia. Rikollisuutta tulisi torjua kontrollilla ja valvonnalla.⁴⁴

Kansalaisten näkemyksen mukaan on tärkeää, että tuomarit ovat oikeudenmukaisia, puolueettomia, asiantuntevia ja riippumattomia. Kansan mukaan tuomareilla on hyvä käsitys kansalaisten oikeustajusta, mutta tuomareiden ei kuitenkaan tule seurata liikaa yhteiskunnan mielipidettä, jotta tuomiot säilyvät oikeudenmukaisina ja tuomioistuimet riippumattomina.⁴⁵

3.2 Rangaistusteorioiden

Rangaistusteorioiden luovat perustan rikosoikeudelle⁴⁶. Niiden tehtävänä on perustella rikosoikeudellisen järjestelmän käyttöä⁴⁷. Rangaistusteorioiden ovat siis hypoteeseja oikeuden toimimisesta yhteiskunnassa⁴⁸. Rangaistus vaikuttaa yksilön etuihin, jotka ovat oikeudellisesti suojattuja, kuten esimerkiksi perusoikeudet. Tämän takia rangaistukselle pitää olla oikeutus ja rangaistusteorioiden luovat perusteet rangaistuksen käytölle.⁴⁹ Kuviossa 2 on esitelty rangaistusteorioiden tehtävät.

⁴³ Kääriäinen 2017, 30-31.

⁴⁴ Kääriäinen 2017, 31-32.

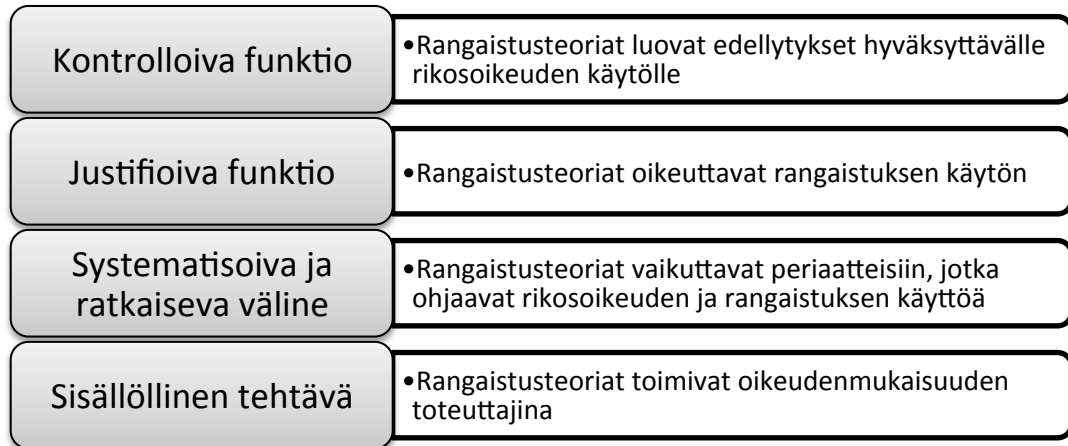
⁴⁵ Kääriäinen 2017, 34-35.

⁴⁶ Melander 2010, 13.

⁴⁷ Melander 2016, 28.

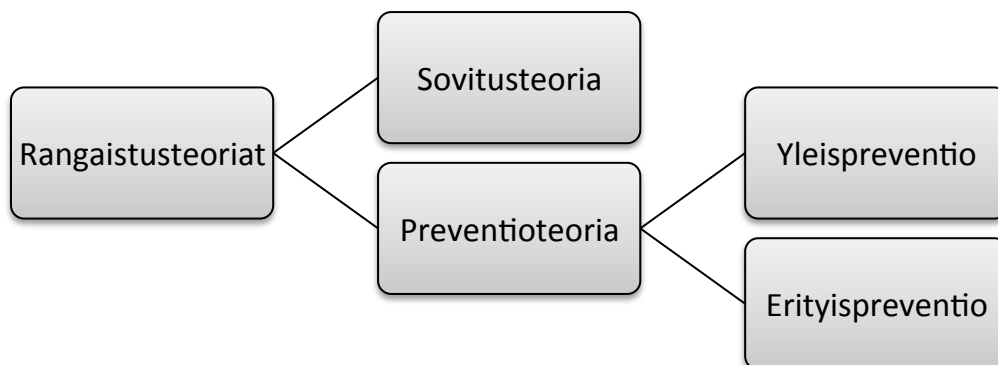
⁴⁸ Tammenlehto 2011, 16.

⁴⁹ Lappi-Seppälä ym. 2009, 67.

Kuvio 2: Rangaistusteorioiden tehtävät. (Melander 2016, 28).

Rangaistusteoriat jaetaan kahteen eri alueeseen. Nämä ovat sovitusteoria ja preventioteoria. Sovitusteoria keskittyy menneisiin tapahtumiin. Sovitusteorian mukaan tehty teko toimii oikeutuksena rangaistuksen antamiseen. Preventioteoria keskittyy puolestaan tulevaan. Preventioteoria katsoo rangaistuksen hyötyvaikutuksia yhteiskuntaa kohtaan. Preventioteoria voidaan jakaa yleispreventioon ja erityispreventioon.⁵⁰

Kuvio 3: Rangaistusteorioiden jakautuminen sovitus- ja preventioteoriaan. (Lappi-Seppälä ym. 2009, 67-68).

Rangaistusteorioiden tehtävänä on ottaa kantaa siihen, mitkä ovat edellytykset ja missä tarkoituksessa rikosoikeutta on oikeutettua käyttää⁵¹. Rangaistusteoriat saattavat myös estää rikosten tekemistä silloin, kun tekijällä on valinnan mahdollisuus ja hän kokee rangaistuksen

⁵⁰ Lappi-Seppälä ym. 2009, 67-68.

⁵¹ Tammenlehto 2011, 16.

negatiivisena asiana. Kuitenkin erityisesti henki- ja väkivaltarikoksissa on vähemmän tällaisia rikoksia, joissa tekijä on pohtinut teon seurauksia ennen kuin tekee valintansa.⁵²

3.2.1 Sovitusteoriat

Sovitusteoriat perustuvat retributiiviseen oikeutukseen eli tämän näkemyksen mukaan rikoksen tekijän rankaiseminen kuuluu yhteiskunnan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Tämän mukaan uhri saa hyvityksen teosta, kun hänen oikeuksiaan loukannut tekijä saa rangaistuksen. Vastavasti yhteiskunta saa rangaistuksen avulla palautettua moraalisen järjestyksen.⁵³ Sovitusteoriat voidaan nähdä myös julkisena anteeksipyyntönä⁵⁴.

Sovitusteoriat katsovat siis menneeseen aikaan ja rangaistuksen oikeutus tulee tehdystä rikoksesta. Rangaistus toimii silloin oikeudenmukaisena sovituksena tehdystä rikoksesta. Uudemmassa ajattelutavassa sovitusteorioilla on nähty myös tulevaisuuteen katsova ulottuvuus. Siinä ajatellaan, että rangaistuksen ja paheksunnan myötä tekijä kohtaa rikollisen tekonsa ja ymmärtää teon oikeudenvastaisuuden sekä seuraukset ja lopulta katuisi tekoaan. Tämän mukaan tekijä saattaa myös jatkossa välttää kyseistä rikollista toimintaa.⁵⁵

3.2.2 Preventioteoriat

Preventioteorioilla on hyötytehtävä. Preventioteoriat katsovat tulevaisuuteen eli rikosten ennaltaehkäisyyn.⁵⁶ Preventioteoriat tarkastelevat myös yhteiskunnallisia hyötyjä, joita rangaistuksella voidaan saavuttaa. Niitä voi olla esimerkiksi lainrikkomisen yleinen vähentyminen ja tekijän lainmukainen käyttäytyminen.⁵⁷

Yleispreventiolla yhteiskunta yrittää vaikuttaa rikoksen tekijään ja hänen käyttäytymiseen. Yhteiskunta pyrkii selvittämään ja vaikuttamaan niihin syihin, jotka ovat olleet rikoksen taustalla. Näitä voi olla esimerkiksi rikoksen tekijän päihdeongelma. Yleispreventio toimii myös pelotevaikutuksena muille yhteiskunnassa.⁵⁸ Rangaistusuhka yhteiskunnassa luo pelotetta mahdollisille rikoksen tekijöille, joten kiinnijäämisen ja rangaistuksen uhka tulee olla merkittävä, jotta valintatilanteessa ihmiset eivät valitsisi rikollista toimintaa. Tavoitteena on se, että ihmiset omaksuisivat lain mukaiset käyttäytymismallit ja pidättäytyisivät rikollisesta toi-

⁵² Laine 2014, 281-282.

⁵³ Kääriäinen 2017, 30.

⁵⁴ Tammenlehto 2011, 17.

⁵⁵ Tammenlehto 2011, 16-17.

⁵⁶ Kääriäinen 2017, 30.

⁵⁷ Tammenlehto 2011, 17-18.

⁵⁸ Kääriäinen 2017, 30.

minnasta.⁵⁹ Erityispreventiolla puolestaan pyritään siihen, että rikoksen tekijä eristetään yhteiskunnasta muiden suojelemiseksi⁶⁰.

3.3 Kriminalisointiperiaatteet

Yleisestiottaen kriminalisoinnilla tarkoitetaan sitä, että jokin teko on määritelty rangaistavaksi lain tasolla ja kriminalisoinnin perusteena tulee olla yhteiskunnalliset tarpeet. Kriminalisoinnista tulee käydä ilmi rangaistavuuden aste ja se, keihin kriminalisointi kohdistuu.⁶¹ Rikoslain kriminalisoinneilla siis suojataan perustavanlaatuisia oikeushyviä yhteiskunnassa. Ihmisarvon loukkaamattomuuden periaate kuuluu olennaisesti kriminalisointiperiaatteisiin ja sillä tarkoitetaan sitä, että valtio turvaa yhdenvertaisesti kaikille ihmisarvon loukkaamattomuuden.⁶²

Kriminalisointiperiaatteiden tarkoituksena on ohjata rikoslain käyttöä⁶³. Kriminalisointiperiaatteiden tarkoituksena on suojella ainoastaan yhteiskunnan tärkeäksi kokemia intressejä eli oikeushyviä. Toiseksi ultima ratio -periaatteen mukaan rikoslakia tulisi käyttää vasta viimesijaisena keinona. Kolmanneksi rangaistuksesta saatava hyöty tulee olla suurempi kuin rangaistuksesta aiheutuva haitta.⁶⁴ Oikeuhyvät perustuvat perus- ja ihmisoikeuksiin ja niitä suojellaan erilaisilla kielloilla ja käskyillä. Oikeushyviin kuuluu sekä henkilölliset että yhteisölliset oikeushyvät. Ultima Ratio -periaatteen mukaan tekoa ei tule kriminalisoida ennen kuin ollaan selvitetty muut oikeushyviä suojelevat menetelmät, kuten esimerkiksi sosiaalipoliittiset menetelmät. Rikoslakia tulee periaatteen mukaan käyttää vain silloin, kun muuta menetelmää ei ole käytettävissä ja sen tehokkuus ei vastaa rikoslain tehokkuuta. Hyöty-haitta -vertailun periaatteen näkemyksen mukaan kriminalisoinnin haitta tulee olla pienempi kuin kriminalisoinnilla saavutettu yhteiskunnan hyöty.⁶⁵

4 Rikosprosessin vaiheet

Rikosprosessin tehtävänä on varmistaa oikeudenmukaisuus rikosoikeudessa. Rikosprosessin tehtävinä on tuomita syyllinen ja saada hänet rikosoikeudelliseen vastuuseen teostaan, sekä myös ennaltaehkäistä rikollisuutta.⁶⁶ Kaikki rikosasiat käsitellään rikosprosessissa⁶⁷. Rikosprosessin osapuolina ovat syytetty, syyttävä ja mahdollisesti myös asianomistaja. Ennen kuin asia

⁵⁹ Tammenlehto 2011, 18.

⁶⁰ Kääriäinen 2017, 30.

⁶¹ Tammenlehto, 2011, 12-13.

⁶² Melander 2015, 29.

⁶³ Tammenlehto 2011, 13.

⁶⁴ Lappi-Seppälä ym. 2009, 69.

⁶⁵ Tammenlehto 2011, 14-15.

⁶⁶ Karttunen ym. 2015, 39.

⁶⁷ Ervasti 2012, 169.

saadaan vireille tuomioistuimessa, rikoksesta pitää olla tehtynä poliisin tekemä esitutkinta. Esitutinnan jälkeen asia siirtyy syyteharkintaan syyttäjälle, joka päättää viedäänkö asia eteenpäin tuomioistuimeen.⁶⁸

Tutkinnan aikana poliisilla ja tuomioistuimella on käytössään pakkokeinoja. Niillä tarkoitetaan sitä, että erilaisilla keinoilla turvataan rikoksen tutkinta ja selvittäminen. Pakkokeinot puuttuvat yksilön oikeuksiin. Poliisi voi päättää lievempien pakkokeinojen käytöstä, kuten esimerkiksi pidättämisestä, henkilötuntemerkkien ottamisesta, takavarikosta ja kotietsinnästä. Osa pakkokeinoista on kuitenkin sellaisia, joista päättää käräjäoikeus. Sellaisia pakkokeinoja, joista käräjäoikeus päättää ovat vangitseminen, matkustuskielto, hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko sekä telekuuntelu, televalvonta ja tekninen tarkkailu. Pakkokeinojen käytölle tulee olla aina perusteltu syy ja tekijän pitää olla todennäköisin syin rikoksesta epäilty.⁶⁹ Pakkokeinojen käytöstä on säädetty pakkokeinolaissa (PKL).

Tuomioistuimet eli oikeuslaitos käyttää Suomessa tuomiovaltaa. Kaikki Suomen tuomioistuimet ovat julkisia instituutioita, joiden pitää olla laillisesti perustettuja, vakinaisia ja riippumattomia.⁷⁰ Suomessa vallan kolmijako takaa sen, että tuomioistuimet ovat riippumattomia, koska ne on pidetty erillään lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta⁷¹.

Luvussa 6.1 esiteltyjä oikeustapauksia on käsitelty kaikissa seuraavissa oikeusasteissa eli käräjäoikeudessa, hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa. Tapauksissa sekä hovioikeus että korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan. Luvuissa 4.1, 4.2 ja 4.3 on kerrottu näiden kolmen oikeusasteen toiminnasta.

4.1 Käräjäoikeus

Suomessa käräjäoikeudet toimivat yleisinä alioikeuksina eli ne toimivat sekä rikos- että siviili-prosessissa ensimmäisenä oikeusasteena. Suurin osa asioista käsitellään nimenomaan käräjäoikeudessa ja vain osasta tuomioista valitetaan ylempiin oikeusasteisiin.⁷² Vuonna 2017 Suomessa on 27 toimivaa käräjäoikeutta. Käräjäoikeuksien määrää on vielä tarkoitus vähentää kahteenkymmeneen vuonna 2018.⁷³ Jokaisella käräjäoikeudella Suomessa on oma alueellinen toimivalta ja oma tuomiopiiri, jonka asioita se käsittelee. Tuomiopiiri kattaa alueellisesti määrätyt kunnat.⁷⁴

⁶⁸ Karttunen ym. 2015, 42.

⁶⁹ Oikeus.fi. Pakkokeinot. 2017.

⁷⁰ Karttunen ym. 2015, 40.

⁷¹ Sundström 2011, 19.

⁷² Karttunen ym. 2015, 42.

⁷³ Oikeus.fi. Käräjäoikeudet. 2017.

⁷⁴ Karttunen ym. 2015, 41.

Käräjäoikeuksissa käsitellään rikosasioiden lisäksi myös riita- ja hakemusasioita⁷⁵. Suomessa käräjäoikeuksien toiminta on läpinäkyvää eli oikeudenkäynnit ovat yleensä julkisia ja asiakkuudet henkilöt ovat läsnä käräjäoikeuden istunnossa⁷⁶.

4.2 Hovioikeus

Hovioikeuden toimivat Suomessa yleisinä muutoksenhakuasteina. Niihin voidaan valittaa käräjäoikeuden tuomiosta, mutta sitä varten hovioikeudelta tulee saada valituslupa. Jos hovioikeus ottaa asian käsittelyyn, niin sillä on oikeus muuttaa käräjäoikeuden ratkaisuja.⁷⁷ Hovioikeus käsittelee sekä käräjäoikeuden tuomioista tehdyt kantelut että valitukset. Tämän lisäksi hovioikeuksien tehtävänä on valvoa käräjäoikeuksia ja niiden toimintaa.⁷⁸

Vuonna 2017 Suomessa on yhteensä viisi hovioikeutta⁷⁹. Kaikilla hovioikeuksilla on oma tuomiopiiri, johon kuuluu määrätyt käräjäoikeudet, joiden valituksia hovioikeus käsittelee⁸⁰. Hovioikeuksilla on suuri merkitys lainkäytössä, koska korkeimmalta oikeudelta on vaikea saada valituslupaa, joten suurin osa valituksista jää hovioikeuden tuomion varaan⁸¹. Tarkemmin muutoksenhakua hovioikeudessa on käsitelty oikeudenkäymiskaaren (OK) 25 luvussa.

4.3 Korkein oikeus

Korkein oikeus käyttää Suomessa ylintä tuomiovaltaa, sekä rikos- että riita-asioissa. Korkeimpaan oikeuteen voi valittaa hovioikeuden päätöksestä. Korkeimmalta oikeudelta tulee saada valituslupa. Suomessa on vain yksi toimivaltainen korkein oikeus, jonka toimivaltaan kuuluu koko Suomi.⁸² Korkein oikeus voi tarvittaessa palauttaa tapauksen käsiteltäväksi käräjäoikeuteen tai hovioikeuteen⁸³.

Korkeimman oikeuden luonne on erilainen kuin käräjäoikeuden tai hovioikeuden. Korkein oikeus toimii ennakkopäätöstuomioistuimena eli prejudikaattituomioistuimena. Tämä tarkoittaa sitä, että korkein oikeus ohjaa alempien oikeusasteiden eli käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien lainkäyttöä ennakkopäätöksiensä avulla. Korkein oikeus valitsee käsiteltävät tapaukset sen mu-

⁷⁵ Karttunen ym. 2015, 42.

⁷⁶ Jokela 2016, 218.

⁷⁷ Karttunen ym. 2015, 43.

⁷⁸ Jokela 2016, 221.

⁷⁹ Oikeus.fi. Hovioikeudet. 2017.

⁸⁰ Karttunen ym. 2015, 41.

⁸¹ Jokela 2016, 222.

⁸² Karttunen ym. 2015, 41-43.

⁸³ Jokela 2016, 226.

kaan, onko niillä ennakkopäätösarvoa.⁸⁴ Korkeimman oikeuden tuomiot saavat välittömästi oikeus- ja lainvoiman, koska korkeimman oikeuden tuomioilla ei ole muutoksenhakuoikeutta⁸⁵.

5 Rangaistuksen määrääminen

Rangaistuksen määrääminen on vain yksi keino rikollisuuteen vaikuttamisessa ja nykyään usein suositaan mieluummin ennaltaehkäiseviä keinoja, joilla mahdolliset rikokset voitaisiin estää⁸⁶. Suomessa rangaistuksen määräämisen perusteena toimii rangaistusjärjestelmä, joka ankaroituu asteittain. Suomessa rangaistusjärjestelmä perustuu vain muutamiin rangaistuslajeihin. Tämä ollaan perusteltu sillä, että se takaa läpinäkyvyyden lainkäytössä.⁸⁷ Rangaistusjärjestelmään kuuluu rikesakko, sakko, ehdollinen vankeusrangaistus, yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdoton vankeusrangaistus. Tämän lisäksi on erityisiä rangaistuksia esimerkiksi nuorille rikosentekijöille, virkamiehille ja oikeushenkilöille.⁸⁸ Rangaistuslajeja on Suomessa lisätty 1990-luvulta lähtien. Tarkoituksena on ollut lisätä rangaistuslajeja ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välille.⁸⁹

Rangaistusten tehtävänä on ennaltaehkäistä rikollisuutta jatkossa eli ne toimivat ns. pelotteena yhteiskunnassa⁹⁰. Tuomioistuimissa rangaistuksen määrääminen lähtee normaalirangaistusajattelusta. Tämän mukaan tuomioistuimien tulisi antaa teoista tavanomainen rangaistus ellei jonkin seikan takia tästä linjasta tulisi poiketa. Normaalirangaistusajattelun tarkoituksena on säilyttää ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä ja sillä toteutetaan yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista.⁹¹ Normaalirangaistusajattelun tarkoituksena on rangaistuskäytännön yhtenäistäminen ja ennakoitavuuden lisääminen⁹².

Tuomioistuimissa lain käyttöön vaikuttavia tekijöitä ovat korkeimman oikeuden antamat ennakkopäätökset sekä muutoksenhakukontrolli⁹³. Lähtökohtaisesti tuomioistuimet voivat käyttää ennakkopäätöksiä sellaisissa tilanteissa, joissa samanlainen tapaus on ratkaistu aiemmin. Suomessa ainoastaan ennakkopäätöksiksi lasketaan korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden antamat päätökset. Ennakkopäätösten antaminen on kuulunut korkeimman oikeuden tehtäviin 1980-luvulta alkaen. Ennakkopäätös on yleensä sellainen, jonka tuomiois-

⁸⁴ Karttunen ym. 2015, 43.

⁸⁵ Jokela 2016, 226.

⁸⁶ Kääriäinen 2017, 31.

⁸⁷ Kääriäinen 2017, 27.

⁸⁸ Melander 2015, 157.

⁸⁹ Kääriäinen 2017, 27.

⁹⁰ Kääriäinen 2017, 31.

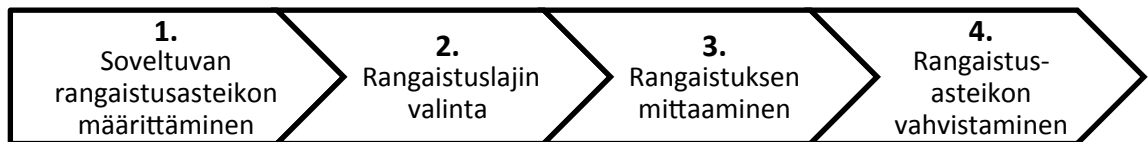
⁹¹ Lappi-Seppälä ym. 2009, 134-135.

⁹² Lähdekallio 2017, 19.

⁹³ Lappi-Seppälä ym. 2009, 134.

tuin on tarkoittanut oikeusohjeksi. Tämän takia korkeimmalta oikeudelta pitää hakea valituslupa. Kuitenkaan Suomessa ennakkopäätöksillä ei ole vahvasti velvoittavaa asemaa, joten ne eivät sido juridisesti alempia oikeusasteita.⁹⁴

Rikosprosessi käynnistyy silloin, kun rikos on jo tapahtunut. Rikoksen tapahtumisen jälkeen alkaa poliisitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen suorittaminen.⁹⁵ Rangaistuksen määrittämisessä tulee huomioida ne seikat, jotka vaikuttavat rangaistuslajiin tai rangaistuksen määrään. Myös rangaistuskäytännön yhtenäisyys tulee huomioida rangaistusta määrättäessä. Suomessa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksillä on lain käyttöä ohjaava ja tayedentävä merkitys. Myös muutoksenhakukontrolli ohjaa lain käyttöä.⁹⁶ Kuviossa 4 on esitelty rangaistuksen määrittämisen vaiheet.

Kuvio 4: Rangaistuksen määrittämisen vaiheet. (Lähdekallio 2017, 12).

Rangaistuksen määrittäminen alkaa sillä, että rikoslaissa määritelty rikoksen rangaistusasteikko asettaa rajat rangaistukselle. Tämän jälkeen teon vahingollisuus ja vaarallisuus, teon vaikuttimien sekä tekijän syyllisyys tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa rangaistukseen nähden. Näiden lisäksi tulee huomioida rangaistuskäytännön yhtenäisyys sekä rangaistuksen lajiin ja määrään liittyvät perusteet. Lopuksi rangaistuksesta tehdään mahdollinen rangaistusasteikon koventaminen, lieventäminen tai kohtuullistaminen, mikäli niiden käyttöön on perusteet olemassa.⁹⁷ Tässä opinnäytetyössä käsiteltävän tapon rangaistusasteikko on määritelty RL 21:2:ssa. Sen mukaan tahallisen tapon rangaistus on vähintään 8 vuotta vankeutta ja enintään 12 vuotta vankeutta tai elinkautinen vankeus. Myös tapon yritys on rangaistava teko. Henkirikoksissa lieventämis- ja koventamisperusteet muuttavat yleensä teon rikosnimikettä joko lievemmäksi tai ankaremmaksi.

5.1 Rangaistuslajin valinta

Rangaistuslajin valinnalla tarkoitetaan sitä, kun eri rangaistuslajeista valitaan kyseiseen rikokseen sopiva rangaistus. Tuomioistuimen tulee tehdä valinta sakon ja vankeusrangaistuksen välillä. Jos tuomioistuin päätyy vankeusrangaistukseen, niin sen tulee päättää annetaanko

⁹⁴ Virolainen & Martikainen 2010, 397-399.

⁹⁵ Kääriäinen 2017, 31.

⁹⁶ Lappi-Seppälä ym. 2009, 134-135.

⁹⁷ Lähdekallio 2017, 13.

vankeusrangaistus ehdollisena vai ehdottomana. Tämän lisäksi tuomioistuimella on ehdotonta vankeusrangaistusta lievempiä rangaituksia käytössään, jotka ovat yhdyskuntapalvelu sekä nuorille rikosentekijöille tarkoitettu nuorisorangaistus. Tarvittaessa tuomioistuin voi myös jättää tekijän kokonaan tuomitsematta.⁹⁸

Rangaistuslajit (lievimmästä ankarimpaan):
1. Tuomitsematta jättäminen
2. Rikesakko
3. Sakko
4. Ehdollinen vankeus
5. Nuorisorangaistus (rinnastetaan usein ehdolliseen vankeuteen)
6. Yhdyskuntapalvelu
7. Valvontarangaistus
8. Ehdoton vankeus

Taulukko 1: Rangaistuslajit lievimmästä ankarimpaan. (Lähdekallio 2017, 15-16).

Sakkoa tai 6 kuukautta vankeutta tuomitaan yleensä vain lievemmistä rikoksista, kuten esimerkiksi näpistyksestä. Perusmuotoisesta teosta tuomitaan yleensä sakkoa tai enintään 1-2 vuoden vankeusrangaistus. Perusmuotoisten tekojen törkeistä tekemuodoista puolestaan tuomitaan yleensä minimissään 4 kuukauden ja maksimissaan 4 vuoden vankeusrangaistus. Kaikista vakavimmista rikoksista tuomitaan yleensä 8-12 vuoden vankeusrangaistus.⁹⁹ Tässä opinnäytetyössä käsiteltävä tappo kuuluu vakavien rikosten kategoriaan ja siitä tuomitaan aina vankeusrangaistus.

5.2 Rangaistuksen mittaaminen ja -asteikon vahvistaminen

Rangaistuksen mittaamisella tarkoitetaan sitä, että tuomioistuin päättää rangaistuksen ankaruudesta¹⁰⁰. Yksi rangaistuksen mittaamisen johtavista periaatteista on oikeudenmukaisuusperiaate. Sen mukaan rikoksen ja rangaistuksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa toisiinsa nähden. Myös rikoksen ja rangaistuksen välinen suhde tulee näkyä rangaistuksen pituudessa.¹⁰¹ Rangaistuskäytännön yhtenäisyys tulee huomioida rangaistuksen mittaamisessa¹⁰².

⁹⁸ Lappi-Seppälä ym. 2009, 135.

⁹⁹ Lappi-Seppälä ym. 2009, 136.

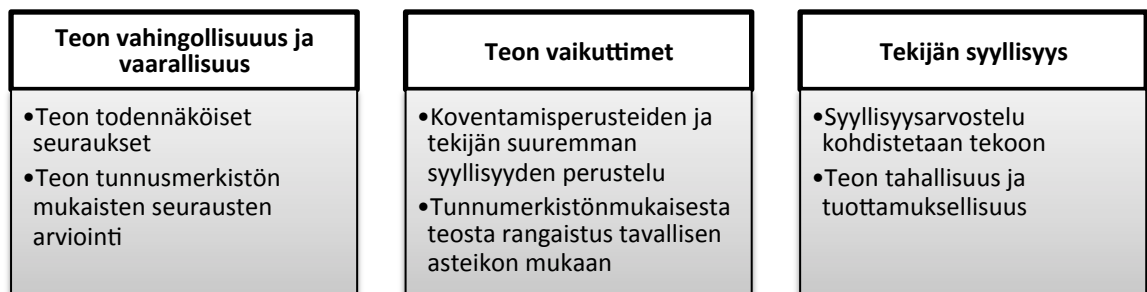
¹⁰⁰ Lappi-Seppälä ym. 2009, 135.

¹⁰¹ Lähdekallio 2017, 13-14.

¹⁰² Lähdekallio 2017, 18.

Rangaistuksen asteikon vahvistaminen tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikolle asetetaan rajat. Rangaistusasteikkoa voidaan lieventää, jos lieventämisperusteita löytyy.¹⁰³ Näitä ovat painostus tai uhka, tekijän voimakas myötätunto tai houkutus sekä osapuolten välinen sovinto, pyrkimys estää tai poistaa rikoksen vaikutuksia tai rikoksen selvittämisen edistäminen. Rangaistusasteikon koventamisperusteita ovat puolestaan rikoksen suunnitelmallisuus, rikoksen tekeminen järjestäytyneessä rikollisryhmässä, rikoksen tekeminen jotakin ryhmää vastaan tai aikaisempi rikollisuus.¹⁰⁴ Rangaistusasteikkoa voidaan tarvittaessa korottaa, mikäli kyse on useammasta rikoksesta annettavasta yhtenäisrangaistuksesta¹⁰⁵.

Näiden lisäksi rangaistusta voi myös tarvittaessa kohtuullistaa, jos siihen löytyy perusteita. Kohtuullistamisperusteita on RL 6:7:n mukaan tekijälle aiheutunut muu seuraus, tekijän korkea ikä, heikko terveydentila ja muut henkilökohtaiset olot tai rikoksen teosta kulut aika.¹⁰⁶ On myös mahdollista jättää tekijä tuomitsematta rangaistukseen. RL 6:12:n mukaan tuomioistuimien voi päättää rangaistuksen tuomitsematta jättämisestä, jos rikoksen haitallisuus ja tekijän syyllisyys on vähäinen. Tekijä voidaan jättää tuomitsematta, jos tekijä on ollut tekohetkellä alle 18-vuotias ja rikos on johtunut ymmärtämättömyydestä ja harkitsemattomuudesta, rikos on ollut anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava, rangaistus olisi kohtuuton tai ei olisi tarkoituksenmukainen tai rikos ei vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään. Tavainomaisin peruste rangaistuksen tuomitsematta jättämiselle on teon vähyys.¹⁰⁷

Kuvio 5: Rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavat asiat. (Kaskenmäki 2017, 341-344).

Rangaistusasteikon mittaamisen jälkeen tuomarin tulee perustella annettu tuomio. Tuomarilla on tuomion ja rangaistuksen antamisessa harkintavaltaa, joten oikeudenmukaisuuden takia tuomio tulee perustella. Perusteluilla pitää olla yhteys istunnossa käytyyn keskusteluun eli diskursiiviseen keskusteluun. Diskursiivisella keskustelulla tarkoitetaan perusteluja edeltäviä

¹⁰³ Lappi-Seppälä ym. 2009, 135.

¹⁰⁴ Lähdekallio 2017, 21-22.

¹⁰⁵ Lappi-Seppälä ym. 2009, 135.

¹⁰⁶ Lähdekallio 2017, 22.

¹⁰⁷ Lähdekallio 2017, 24.

keskusteluja, jotka on käyty istunnon aikana oikeussalissa.¹⁰⁸ Lopullinen ratkaisu asiasta ilmenee tuomiolauselmasta. Tuomio tulee antaa kohtuullisen pian käsittelyn jälkeen, jotta tuomioistuimen toiminnassa välittömyys toteutuu. Tuomiolauselmasta pitää myös ilmetä ne syyt, jotka ovat vaikuttaneet lopputulokseen. Näitä syitä ovat esimerkiksi oikeudellinen päättely ja ne seikat, joihin lopullinen ratkaisu perustuu.¹⁰⁹

5.3 Tuomarin harkintavalta

Tärkeimpiä tuomarin tehtäviä on löytää aineellinen totuus käsiteltävässä asiassa. Tämän takia tuomarin ei saa olla esteellinen, koska silloin tuomari ei pysty vapaasti tekemään päätöstä siitä, mikä tapauksessa on totta ja mikä epätotta.¹¹⁰ Tuomarin tulee harkita OK 17:2 säädösten mukaisesti se, mitä pidetään totena asiassa sekä onko tekijän ja teon välillä vaadittu syy-yhteys¹¹¹.

Tuomioistuimien päätöksentekoprosesista säädetään laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL). Erityisesti rikosasian käsittelyyn liittyviä säädöksiä löytyy ROL:in luvusta 6, jossa on säädökset pääkäsittelystä ja luvusta 11, jossa on säädökset tuomioistuimen ratkaisusta.¹¹² Tuomarin antamat tuomion perustelut voidaan jakaa faktaperusteluihin ja normiperusteluihin. Faktaperusteluihin kuuluu oikeustositseikat. Faktaperustelut kuuluvat tuomarin ”vapaan harkinnan” alueeseen. Normiperusteluihin puolestaan kuuluu normisidonnainen harkinta eli oikeudellinen päättely.¹¹³

6 Rangaistuskäytännön yhtenäisyyden arviointi eri oikeusasteiden välillä

Kuten aiemmin olen opinnäytetyössä todennut, niin oikeudenmukainen tuomio muodostuu useasta eri osa-alueesta. Jotta tuomio on oikeudenmukainen, sen tulee olla lakiin perustuva, yhdenmukainen ja rangaistus tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa tekoon. Tekijän syyllisyydestä pitää myös olla näyttöä, jotta tekijä voidaan tuomita rangaistukseen. Jos nämä edellä mainitut oikeusperiaatteet ei toteutuisi, niin silloin myöskään tuomio ei olisi oikeudenmukainen.

Kuten tietoperustassa on kerrottu, niin rangaistuksen laji ja määrä tulee valita niin, että ne ovat oikeassa suhteessa tekoon ja tekijän syyllisyyteen. Rangaistusta määrättäessä tulee huomioida yhdenvertaisuusperiaatteen sisältö, jotta rangaistuskäytäntö olisi samanlainen eri

¹⁰⁸ Sundström 2011, 41-43.

¹⁰⁹ Sundström 2011, 55, 58.

¹¹⁰ Sundström 2011, 30.

¹¹¹ Sundström 2011, 77.

¹¹² Sundström 2011, 55.

¹¹³ Sundström 2011, 59-60.

puolella Suomea. Rangaistuskäytännön yhtenäisyydessä tukea antaa korkeimman oikeuden ennakkoratkaisut, jotka ohjaavat alempien oikeusasteiden toimintaa ja rangaistuskäytäntöä.

Opinnäytetyössä olen arvioinut rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä korkeimman oikeuden antamien ennakkopäätösten pohjalta. Tapauksista on tutkittu käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamat tuomiot ja teoista saadut rangaistukset. Kaikissa tapauksissa kyse on ollut henkirikoksista, joissa yleensä yhtenä rikosnimikkeenä on ollut tappo. Opinnäytetyössä tutkitut tapaukset valikoituivat sen perusteella, mitä korkein oikeus on valinnut käsiteltäväksi. Käytännössä vain harvat tapaukset saavat valitusluvan korkeimmalta oikeudelta ja silloinkin valitusluvan saanut tapaus pitää olla jollakin tavalla ennakkopäätösainesta. Yleensä ennakkopäätöksissä on jokin kysymys, johon korkein oikeus ottaa kantaa.

RL 21:1 mukaan taposta tulee tuomita tekijä vankeuteen määrääjäksi. Vähimmäisaika vankeudelle on kahdeksan vuotta. Myös tapon yrityksestä tulee rangaista. RL ei määrittele tarkemmin itse tekotapaa. Tappo on yleisin henkirikostyyppi ja taposta lievempi teko katsotaan surmaksi tai kuolemantuottamukseksi ja vakavampi teko katsotaan murhaksi. Murhasta tuomittaessa tekijän motivaatio ja tekotapa tulee osoittaa erityistä törkeyttä. Tekijä voi erilaisin keinoin tappaa toisen tahallisesti tai laiminlyönnin seurauksena. Tärkeintä on kuitenkin se, että tekijän ja teon seurauksen välillä on syy-yhteys ja lisäksi uhrin kuolemaa voidaan pitää oletettuna seurauksena teosta tekotavasta riippumatta.¹¹⁴

Luvussa 6.1 esitetyissä tapauksissa rikosnimikkeet ovat vaihdelleet, mutta kyse on ollut henkirikoksista. Rikosnimikkeiden vaihtelulla on myös ollut vaikutusta rangaistuksen pituuteen. Osassa tapauksista on tämän lisäksi joitakin erityispiirteitä, jotka on huomioitu tuomiota annettaessa ja rangaistusta määrättäessä.

6.1 Oikeustapaukset

Seuraavat oikeustapaukset ovat korkeimman oikeuden antamia ennakkopäätöksiä. Korkeimman oikeuden linjaukset toimivat alemmille tuomioistuimille lainkäyttöä ohjaavina päätöksinä. Korkein oikeus valitsee käsiteltäviksi tapauksiksi vain ne, joilla on jatkossa lainkäyttöä ohjaavaa merkitystä.

Olen valinnut tähän opinnäytetyöhön kymmenen korkeimman oikeuden antamaa ennakkopäätöstä, jotka on esitelty seuraavissa luvuissa. Luvussa 6.2 on vertailtu käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden antamia rangaistuksia keskenään. Yhdestä rikosnimikkeestä, kuten tässä tapauksessa taposta ei löytynyt kovin suurta määrää ennakkopäätöksiä, joita

¹¹⁴ Lappi-Seppälä ym. 2009, 470-471.

korkein oikeus olisi käsitelty. Saatavilla olevista tapauksista on tutkittavaksi valittu sellaisia, jotka ovat 2000-luvulta ja niistäkin mahdollisimman uusia ratkaisuja.

6.1.1 KKO:2012:98

Kyseisessä tapauksessa B oli kuollut A:n pahoinpitelyn seurauksena. Tuomioistuimessa tapaus- ta käsiteltiin rikosnimikkeellä tappo. Oulun käräjäoikeus tuomitsi B:n taposta 9 vuoden van- keusrangaistukseen. A valittiin tuomiosta Rovaniemen hovioikeuteen. Hovioikeus alensi A:n tuomion 4 vuoden vankeusrangaistukseksi. A tuomittiin törkeästä pahoinpitelystä ja törkeästä kuolemantuottamuksesta tapon sijaan. Syyttäjä valittiin tapauksesta vielä korkeimpaan oikeu- teen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus ei muuttanut Rovaniemen hovioikeuden tuomiota, jo- ten törkeästä pahoinpitelystä ja törkeästä kuolemantuottamuksesta annettu 4 vuoden vanke- usrangaistus jäi lainvoimaiseksi.

Tapauksesta löytyy tyypillisiä henkirikoksien piirteitä, kuten se, että toisen kuolemaan on johtanut miesten välinen riita ja tappelu, joka on tapahtunut yksityisasunnossa. Myös mo- lemmat tapauksen osapuolet olivat alkoholin vaikutuksen alaisena. Edellä esitetyn tapauksen tuomioistuinkäsittelyssä on pohdittu sitä, täyttyykö tapon tunnusmerkistön mukaisuus ja kuin- ka tahallinen teko on ollut. Tuomioistuimien käsittelyn lopputulokseen on myös vaikuttanut se, kuinka todennäköisenä seurauksena toisen henkilön kuolemaa voidaan pitää.

6.1.2 KKO:2005:7

Kyseisessä tapauksessa C oli kuollut A:n ja B:n pahoinpitelystä johtuneisiin vammoihin. Tapa- usta käsiteltiin Orimattilan käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus antoi sekä A:lle että B:lle elin- kautisen tuomion murhasta. A ja B valittivat tuomiostaan Kouvolan hovioikeuteen. Hovioikeus lievensi tuomiota 10 vuoden vankeusrangaistukseksi. Rikosnimikkeenä oli tappo. Syyttäjä va- litti tapauksesta vielä korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkeimman oikeuden tuo- mion perusteella A ja B ovat syyllistyneet C:n murhaan ja heidät tuomitaan elinkautiseksi vankeuteen.

Tässä tapauksessa useat henkirikoksen tyypilliset piirteet näkyvät. Kyseessä ovat illanvietossa olevat miehet, joilla on vahva humalatila. Väkivalta on alkanut miesten välisestä riidasta tai mahdollisesti velan perinnästä. Edellä esitetyn tapauksen tuomioistuinkäsittelyssä teko näh- tiin raakana, pitkäkestoisena ja määrätietoisena, mitkä seikat toimivat tuomion koventamis- perusteena. Tuomioistuimen mukaan teko oli tahallinen ja tekijöiden olisi pitänyt ymmärtää teon seuraukset.

6.1.3 KKO:2012:100

Kyseisessä tapauksessa A oli lyönyt B:tä kirveen teräosalla sillä seurauksella, että teosta aiheutui B:lle vammoja. Tapauksessa on kyse tapon yrityksestä. Tapausta käsiteltiin Satakunnan käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus tuomitsi A:lle 4 vuoden vankeustuomion, sekä korvaukset kivusta ja särystä, tilapäisestä haitasta, kosmeettisesta haitasta ja kärsimyksestä. B valitti A:n saamansta tuomiosta Vaasan hovioikeuteen, mutta hovioikeus piti käräjäoikeuden antaman tuomion voimassa. B valitti A:n tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus ei muuttanut A:n saamaa tuomiota. Korkein oikeus piti kosmeettisen haitan korvauksen ennallaan, mutta korotti tilapäisen haitan ja kärsimyksestä johtuvan korvauksen määrää.

Myös tästä tapauksesta löytyi henkirikoksille tyypillisiä piirteitä. Kyseessä oli illanvietto, jossa teon molemmat osapuolet olivat juoneet alkoholia. Seurueen siirtyessä asuntoon A:n ja B:n välille oli syntynyt riita ja sen seurauksena tappelu.

6.1.4 KKO:2015:12

Kyseisessä tapauksessa A oli yrittänyt tappaa B:n käyttämällä teossa veistä. Teko oli tapahtunut B:n asunnossa, jonne A oli tunkeutunut. Tapausta käsiteltiin Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus tuomitsi A:n 6 vuoden vankeusrangaistukseen tapon yrityksestä ja törkeästä kotirauhan rikkomisesta. A valitti saamastaan tuomiosta Helsingin hovioikeuteen. Hovioikeus lievensi A:n rangaistusta neljän vuoden ja kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen. Syyttäjä valitti tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus korotti A:n rangaistusta viiden vuoden ja neljän kuukauden mittaiseksi vankeusrangaistukseksi.

Tapaus poikkeaa tyypillisestä hetkellisestä mieltäjohteesta tehdystä henkirikoksesta. Tapaukseen ei myöskään liittynyt alkoholin vaikutus. Kuitenkin tapon yritys oli suunnitelmallinen ja tehty kostonhaluisella tarkoituksella. Teko oli omiaan aiheuttamaan vaaraa ja kuolema olisi ollut todennäköinen seuraus teosta. Tapauksessa henkirikoksen yleisiä piirteitä vastaa se, että teossa on käytetty veistä ja teko on tapahtunut yksityisasunnossa. Uhri oli seurustellut tekijän tyttöstävän kanssa aiemmin. Tekijä oli lopulta lähtenyt kostamaan uhrille sitä, että hänen autonsa ikkunat oli rikottu.

6.1.5 KKO:2004:63

Kyseisessä tapauksessa 15-vuotias A oli lähtenyt ulkonäöltä tuntemansa polkupyöräilevän B:n perään ja saavuttanut hänet, jonka jälkeen A oli pysäyttänyt B:n tarttuen hänen pyöräänsä. Tämän jälkeen A oli lyönyt B:tä kasvoihin ja pään alueelle. B oli yrittänyt saada apua ja pae-ta, mutta A oli siirtänyt B:n ojaan. Ojassa B oli kuristanut ja yrittänyt hukuttaa A:ta ojassa olevaan veteen. Tämän jälkeen A oli vielä seisonut B:n päällä, kunnes B oli kuollut. B oli kuollut tukehtumalla ojan mutaan ja veteen. Tapausta käsiteltiin Imatran käräjäoikeudessa. Kärä-

jäoikeus tuomitsi A:n nuorena henkilönä tehdystä taposta 7 vuoden vankeusrangaistukseen. Sekä tekijä että uhrin sisarus valittivat tuomiosta Kouvolan hovioikeuteen. Hovioikeus tuomitsi A:n nuorena henkilönä tehdystä murhasta ja korotti rangaistusta 9 vuoden vankeusrangaistukseksi. A valitti tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus lievensi rangaistuksen käräjäoikeuden tuomion tasolle. A tuomittiin nuorena henkilönä tehdystä taposta 7 vuoden vankeusrangaistukseen.

Tapauksessa on henkirikosten yleisistä piirteistä poikkeavia seikkoja. Tekijä ja uhri eivät tunneneet toisiaan kuin ulkonäöltä ja olivat sattumalta tavanneet tekoajankohtana. Tekijä oli tuolloin ollut 15-vuotias eli hänet katsottiin nuoreksi rikosentekijäksi. Itse teko oli tehty ulkona kuristamalla ja hukuttamalla. Teko oli tehty hetken mielijohteesta.

6.1.6 KKO:2005:48

Kyseisessä tapauksessa A oli antanut yliannoksen rauhoittavia- ja masennuslääkkeitä kehitysvammaiselle tyttärelleen. B oli kuollut lääkkeitä aiheutuneeseen myrkytykseen. Asiaa käsiteltiin Tampereen käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus tuomitsi A:n elinkautiseen vankeuteen murhasta. A valitti tuomiosta Turun hovioikeuteen. Hovioikeus tuomitsi A:n murhasta 9 vuoden vankeuteen. Hovioikeus lievensi tuomiota sen takia, että A oli ollut täyttä syyllisyyttä vailla. A valitti asiasta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus tuomitsi A:n murhasta 10 vuoden vankeuteen. Korkein oikeus katsoi, että A oli tehnyt teon vailla täyttä ymmärrystä.

Tapauksessa yleistä on se, että tekijä ja uhri tunsivat toisensa, kun tekijä oli tappanut oman tyttärensä. Teon motiivina hänellä oli se, että tytär oli kehitysvammainen. Teko oli tehty myrkyttämällä, mikä on tavallisesti yleisempää naisten kuin miesten keskuudessa. Poikkeavaa oli se, että tekijä oli harkinnut tekoaan ja teko oli tehty suunnitelmallisesti.

6.1.7 KKO:2005:44

Kyseisessä tapauksessa A oli lyönyt B:tä kirveellä, minkä seurauksena B oli kuollut. Tapausta käsiteltiin Tampereen käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus tuomitsi A:n taposta 10 vuoden 6 kuukauden vankeusrangaistukseen. Syyttäjät ja asianomistajan valittivat käräjäoikeuden tuomiosta Turun hovioikeuteen. Hovioikeus muutti käräjäoikeuden tuomiota ja tuomitsi A:n elinkautiseen vankeuteen murhasta. A valitti tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus ei muuttanut Turun hovioikeuden antamaa tuomiota, joten A tuomittiin elinkautiseen vankeuteen murhasta.

Tapauksessa yleistä on se, että teko on tehty asuinrakennuksessa ja tekijä ja uhri ovat tunteet toisensa. Teon motiivina on ollut mustasukkaisuus ja tekijä oli aiemmin uhkaillut uhria.

Muutenkin tilanne heidän välillään oli ollut jännittynyt. Ennen tekoajankohtaa molemmat olivat nauttineet alkoholia. Poikkeavaa tapauksessa oli se, että yleensä vastaavissa teoissa käytetään veitsen kaltaista teräasetta ja iskut on kohdistettu usein uhrin vartaloon tai kaulaan. Tässä tapauksessa tekijä oli lyönyt uhriä kirveellä päähän, jolloin oletettuna seurauksena on uhrin menehtyminen.

6.1.8 KKO:2013:27

Kyseisessä tapauksessa A oli pahoinpidellyt B:tä rannalla, jonka jälkeen A oli työntänyt B:n pään veden alle. A oli hukuttamalla aiheuttanut B:lle sydänpysähdyksen, johon B kuoli seuraavana päivänä. Hukuttamisen jälkeen B ei ollut tullut tajuihinsa. Syyttäjä vaati A:lle tuomiota taposta tai vaihtoehtoisesti törkeästä pahoinpitelystä ja törkeästä kuolemantuottamuksesta. Asiaa käsiteltiin Etelä-Savon kärjäoikeudessa. Kärjäoikeus jätti A:n tuomitsematta vedoten siihen, että riittävää näyttöä A:n syyllisyydestä ei ollut. Syyttäjä ja B:n oikeudenomistajat valittivat tuomiosta hovioikeuteen. Hovioikeus tuomitsi A:n taposta 9 vuoden vankeusrangaistukseen. A valitti tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus katsoi, ettei A:n syyllisyys tullut riittävästi näytetyksi. Korkein oikeus muutti hovioikeuden tuomiota ja jätti A:n tuomitsematta.

Tapauksesta löytyy tyypillisiä henkirikoksen piirteitä, kuten se, että kyse oli pariskunnasta eli tekijä ja uhri tunsivat toisensa. Myös tässä tapauksessa alkoholilla oli osuutta asiaan ja tapahutumankulku kärjistyi pariskunnan riidan päätteksi.

6.1.9 KKO:2016:97

Kyseisessä tapauksessa A oli puolustanut itseään iskemällä B:tä veitsellä. A:n mukaan B oli yrittänyt raiskata hänet. Syyttäjä vaati A:lle tuomiota taposta, mutta itse A:n mukaan kyse oli korkeintaan hätävarjelun liioittelusta. Asiaa käsiteltiin Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa. Kärjäoikeus tuomitsi A:n hätävarjelun liioitteluna tehdystä taposta 5 vuoden vankeusrangaistukseen. Turun hovioikeus muutti kärjäoikeuden tuomiota ja tuomitsi A:n taposta 9 vuoden vankeusrangaistukseen. A valitti tuomiosta korkeimpaan oikeuteen ja sai valitusluvan. Korkein oikeus katsoi, että A oli syyllistynyt hätävarjelun liioitteluna tehtyyn tappoon ja tuomitsi A:lle 5 vuoden vankeusrangaistuksen.

Tässä tapauksessa henkirikosten yleisiä piirteitä olivat se, että teko tapauhtui riidan seurauksena yksityisasunnossa yölliseen aikaan. Tekotapana veitsellä tehty tappo on yleinen Suomessa. Poikkeavaa tässä oli se, ettei tekijä ja uhri tunteneet toisiaan kovin hyvin. Kuitenkin korkein oikeus lopulta päätyi siihen, että kyseessä oli hätävarjelun liioitteluna tehty tappo eli tekijä oli veitseniskulla yrittänyt suojata itseään.

6.1.10 KKO:2017:28

Kyseisessä tapauksessa A:n on viiltänyt B:tä kadulla veitsellä. A ja B eivät ole tunteneet toisiinsa entuudestaan. A oli teollaan aiheuttanut B:lle syvän viillon kaulaan, mutta B oli selvinnyt päästyään sairaalahoitoon. Asiaa on käsitelty Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus tuomitsi A:n tapon yrityksestä 4 vuoden ja 3 kuukauden vankeusrangaistukseen. Asiaa käsiteltiin Turun hovioikeudessa, mutta tuomiota ja rangaistusta ei muutettu. A ja syyttäjät valittivat asiasta korkeimpaan oikeuteen ja saivat valitusluvan. Korkein oikeus ei kuitenkaan nähnyt syytä muuttaa hovioikeuden tuomiota ja näin ollen tuomio ja rangaistus pysyivät ennallaan.

Tapauksesta löytyi useita henkirikokselle tyypillisiä piirteitä. Veitsellä tehty tappo on tekotapana yleinen Suomessa. Tekijällä oli myös aiempaa rikostaustaa. Poikkeuksellista tässä tapauksessa oli se, ettei tekijä ja uhri tunteneet toisiaan, koska tekijä on valikoinut uhrin sattumanvaraisesti kadulta.

6.2 Oikeustapausten vertailu

Lähtökohtana rangaistuksen määrittämiselle on se, että korkein oikeus toimii ennakkopäätöstuomioistuimena eli tällöin käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien tulisi noudattaa korkeimman oikeuden linjauksia annetuista tuomioista ja rangaistuksista sekä niiden pituuksista. Taulukossa 2 on esitelty tässä opinnäytetyössä käsiteltyjen tapausten rangaistusten pituudet eri oikeusasteissa.

Käräjäoikeuksien antamat rangaistukset ovat hovioikeuksissa laskeneet neljässä tapauksessa ja pidentyneet myös neljässä tapauksessa. Näistä rangaistuksista korkein oikeus on kolmessa lyhentänyt ja kolmessa pidentänyt hovioikeuden tuomitseman rangaistuksen pituutta. Kaiken kaikkiaan kymmenestä tapauksesta kuudessa käräjäoikeuden antama rangaistus on ollut sama kuin korkeimman oikeuden antama lopullinen rangaistus. Puolestaan kymmenestä tapauksesta neljässä hovioikeuden antama rangaistus on ollut sama kuin korkeimman oikeuden antama lopullinen rangaistus. Luvussa 6.1 mainituissa kymmenessä oikeustapauksessa vain kahdessa tapauksessa käräjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus on ollut yhtä mieltä rangaistuksen pituudesta.

	Tapauksen erityispiirteet	KO:n tuomio	HO:n tuomio	KKO:n tuomio
1. KKO:2012:98 (tappo/törkeä pahoinpitely/törkeä kuolemantuottamus)		9 vuoden vankeusrangaistus	4 vuoden vankeusrangaistus	HO:n tuomiota ei muuteta
2. KKO:2005:7 (murha/tappo)	Tekotapa raaka, pitkäkestoinen ja määrätietoinen	elinkautinen	10 vuoden vankeusrangaistus	elinkautinen
3. KKO:2012:100 (tapon yritys)		4 vuoden vankeusrangaistus	KO:n tuomiota ei muuteta	HO:n tuomiota muutetaan vain korvauksien osalta
4. KKO:2015:12 (tapon yritys/törkeä kotirauhan rikkominen)		6 vuoden vankeusrangaistus	4 vuoden ja 6 kuukauden vankeusrangaistus	5 vuoden ja 4 kuukauden vankeusrangaistus
5. KKO:2004:63 (tappo/murha)	Nuori rikoksenteijä (15 v.)	7 vuoden vankeusrangaistus	9 vuoden vankeusrangaistus	7 vuoden vankeusrangaistus
6. KKO:2005:48 (murha)	Suunnitelmallinen teko, tekijä vailla täyttä ymmärrystä	elinkautinen	9 vuoden vankeusrangaistus	10 vuoden vankeusrangaistus
7. KKO:2005:44 (tappo/murha)		10 vuoden ja 6 kuukauden vankeusrangaistus	elinkautinen	elinkautinen
8. KKO:2013:27 (tappo)	Tekijän syyllisyyden näytön riittävyys / todistelu	Tuomitsematta jättäminen	9 vuoden vankeusrangaistus	Tuomitsematta jättäminen
9. KKO:2016:97 (hätävarjelun liioittelu/tappo)	Hätävarjelun liioittelu	5 vuoden vankeusrangaistus	9 vuoden vankeusrangaistus	5 vuoden vankeusrangaistus
10. KKO:2017:28 (tapon yritys)	Rikos tehty ehdollisen vankeuden koeajalla	4 vuoden ja 3 kuukauden vankeusrangaistus	4 vuoden ja 3 kuukauden vankeusrangaistus	4 vuoden ja 3 kuukauden vankeusrangaistus

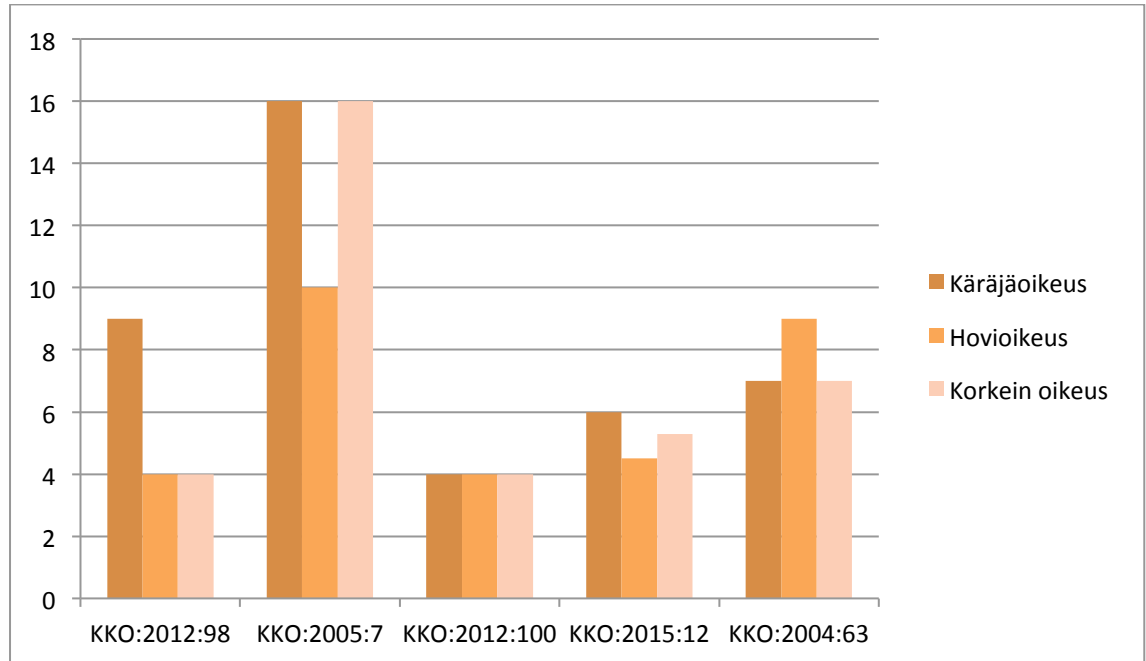
Taulukko 2: Vertailu annetuista tuomioista.

Taulukossa 3 on merkitty X:llä annettujen rangaistuksien pituudet, jolloin jakauma on havainnollisemmin esitetty. X vastaa aina yhtä taulukossa 2 esitettyä rangaistusta. Kaikki taulukossa 2 esitetyt rangaistukset on merkitty taulukkoon 3.

Rangaistuksen pituus	Käräjäoikeus (KO)	Hovioikeus (HO)	Korkein oikeus (KKO)
4 - 4,5	X X	X X X	X X X
4,5 - 5		X	
5 - 5,5	X		X X
5,5 - 6			
6 - 6,5	X		
6,5 - 7			
7 - 7,5	X		X
7,5 - 8			
8 - 8,5			
8,5 - 9			
9 - 9,5	X	X X X X	
9,5 - 10			
10 -	X	X	X
elinkautinen	X X	X	XX

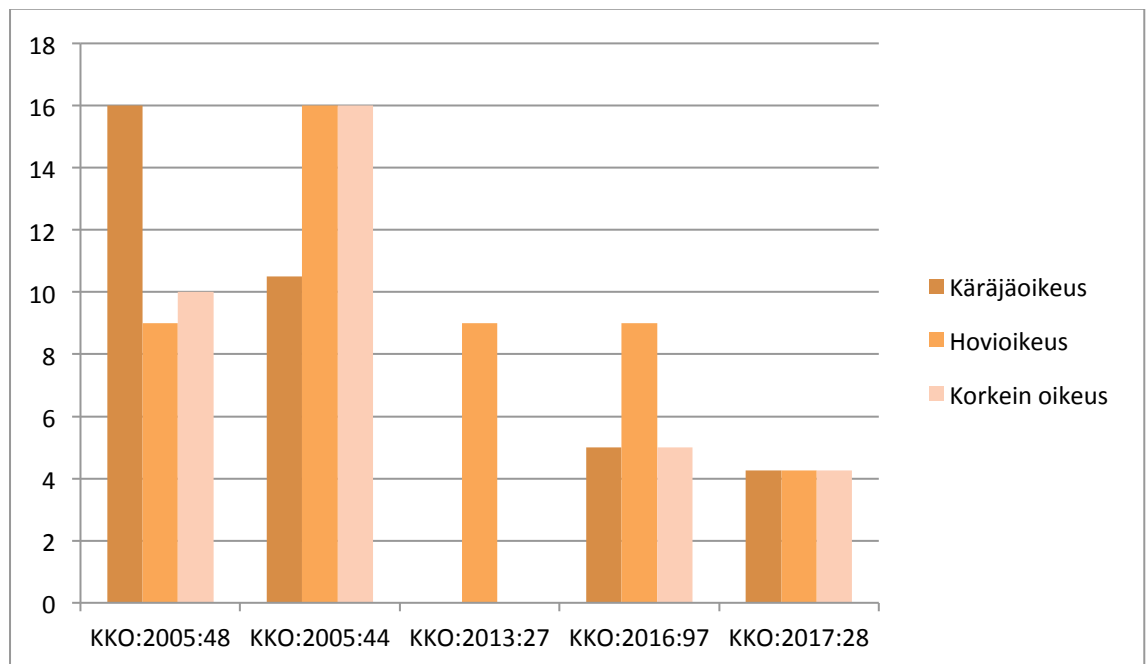
Taulukko 3: Vertailu eri tuomioistuimien antamista vankeusrangaistuksien pituuksista.

Taulukosta 3 näkyy, että käräjäoikeuksien antamat rangaistukset jakautuvat aika tasaisesti eri pituisiin rangaistuksiin, kun taas hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamat rangaistukset jakautuvat usein joko lyhyeen tai pitkään vankeusrangaistukseen.

Kuvio 6: Kärjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamien vankeusrangaistusten pituudet.

Kuvioista 6 ja 7 näkyy, että vain harvoin kärjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus ovat kaikki olleet samaa mieltä rangaistuksen pituudessa ja tästä johtuen kahdeksassa tapauksessa on ollut jonkin verran hajontaa eri oikeusasteiden välillä. Kuitenkaan mitään selkeää eroavaisuutta eri oikeusasteiden välillä ei tule ilmi kuvioista 6 ja 7.

Kuvio 7: Kärjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamien vankeusrangaistusten pituudet.

Tapauksissa 2, 5 ja 7 on ollut kyse taposta tai murhasta ja kyseisissä tapauksissa rikosnimike on vaihdellut oikeusasteiden välillä. Näiden tekojen rangaistukset ovat vaihdelleet 7 vuoden vankeusrangaistuksen ja ehdollisen vankeuden välillä. Tapauksissa 2 ja 7 korkein oikeus on lopulta tuominnut tekijän elinkautiseen vankeuteen, mutta tapauksessa 5 tekijä on tuomittu 7 vuoden vankeusrangaistukseen. Kuitenkin kyseisessä tapauksessa kyse oli nuoresta rikoksen-tekijästä, mikä on huomioitu rangaistusta määrättäessä lieventämisperusteena.

Tapauksissa 3, 4 ja 10 kyseessä on ollut tapon yritys ja näissä tapauksissa rikosnimike on säilynyt samana kaikissa oikeusasteissa. Tapauksissa 3 ja 10 rangaistus on pysynyt samana, eikä hovioikeus tai korkein oikeus ole nähnyt syytä muuttaa käräjäoikeuden tuomitsemää rangaistusta. Tapauksessa 4 rangaistus on vaihdellut 4,5 vuoden ja 6 vuoden vankeusrangaistuksen välillä. Kyseessä ei kuitenkaan ole kovin suuria eroja oikeusasteiden välillä ja suurimmaksi osaksi erot ovat johtuneet oikeusasteiden tulkintaeroista.

7 Johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan samanlaisista teoista tulisi saada samanlaiset rangaistukset riippumatta tuomioistuimesta. Niin kuin luvussa 3 kerrottiin, ”oikeudenmukaisuuden toteutumisen kannalta rikoslain tulee olla kaikille kansalaisille sama ja sitä tulee soveltaa johdonmukaisesti, yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti”¹¹⁵. Niissä tapauksissa, joissa rikosnimike on vaihdellut tapon ja murhan välillä, rangaistuskäytäntö on ollut kohtuu yhtenäistä eri oikeusasteiden välillä. Rangaistukset ovat prosessin aikana vaihdelleet vain vähän ja aika usein korkein oikeus on lopulta tuominnut tekijän elinkautiseen vankeuteen. Poikkeuksena on nuoren rikosnimeksen tekemä tappo, jossa rangaistusta on selkeästi lievennetty. Tapon yritystä koskevissa tapauksissa kaikki oikeusasteet olivat yllättävän yhtenäisiä rangaistuskäytännössä. Kolmesta tapauksesta kahdessa rangaistus on pysynyt saman koko prosessin ajan ja vain yhdessä tapauksessa vankeusrangaistuksen pituus on muuttunut enintään 1,5 vuotta.

Suurin osa eroista rangaistuksien pituuksissa johtuu siitä, että teon rikosnimike on muuttunut oikeusasteiden välillä, jolloin myös rangaistus on muuttunut lievemmäksi tai ankarammaksi. Lisäksi tapauksen erityispiirteet ovat vaikuttaneet rikoksen tulkintaan eri oikeusasteissa, josta myös johtuu erot rangaistuksissa.

Oikeustapausten vertailun perusteella voi todeta, että yksinkertaisimmissa perustapauksissa käräjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus ovat olleet pitkälti yhtä mieltä rangaistuksien pituuksista ja tapauksista annetut rangaistukset ovat olleet yhtenäisiä. Kuitenkin tapausten erityispiirteet ja tulkintaerot aiheuttavat välillä suuriakin eroja rangaistuksien pituuksissa,

¹¹⁵ Lähdekallio 2017, 62.

koska eri oikeusasteissa tapausta on tulkittu eri tavalla. Myös lieventämis- ja koventamisperusteiden käyttö luo eroja oikeusasteiden välille. Tällaisissa tapauksissa käräjäoikeuksilla on ollut hovioikeuksia parempi tuntuma siitä, minkä pituisia vankeusrangaituksia henkirikoksista annetaan. Käräjäoikeuksien ja korkeimman oikeuden antamat rangaistukset ovat olleet useammin samoja kuin hovioikeuden ja korkeimman oikeuden rangaistukset. Erojen syntymiseen on myös voinut vaikuttaa se, että tähän opinnäytetyöhön valikoituneet tapaukset eivät ole niitä tavallisimpia ja näissä kyseisissä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksissä on taustalla lainkäyttöä ohjaava tarkoitus.

Johtopäätöksenä voi todeta, että käsitellyissä tapauksissa on jonkin verran nähtävillä hajontaa käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien välillä, mutta etenkin korkeimman oikeuden rangaistuskäytäntö on ollut yhtenäistä alempiin oikeusasteisiin nähden. Perustapauksissa rangaistuskäytäntö on melko yhtenäistä, mutta varsinkin tulkintaerot ja tapausten erityispiirteet luovat eroja rangaistuskäytäntöön. Tämän lisäksi mikään oikeusasteista ei ole osoittanut selkeää linjaa siitä, tuomitseeko se lievemmin tai ankarammin kuin muut oikeusasteet. Kaiken kaikkiaan rangaistuskäytännön yhtenäisyydessä on havaittavissa eroja, mutta erot eivät ole kovin merkittäviä. Suomessa rangaistuskäytännön yhtenäisyys toteutuu melko hyvin.

Opinnäytetyön tavoite toteutui mielestäni hyvin, vaikka jonkin verran hankaluutta tuotti se, että korkeimman oikeuden ennakkopäätöksistä löytyi aika vähän sellaisia tapauksia, joissa rikosnimikkeenä on tappo. Tästä johtuen opinnäytetyön rajausta jouduttiin laajentamaan niin, että työssä käsitellään myös muita henkirikoksia. Käsiteltävien tapausten määrää rajasi se, että korkeimman oikeuden henkirikoksia koskevista ennakkopäätöksistä osa oli 1900-luvun puolelta, joiden katsoin olevan liian vanhoja tähän opinnäytetyöhön. Rajausta laajentamalla kuitenkin löytyi kymmenen henkirikoksia käsittelevää oikeustapausta, jotka ovat 2000-luvulta. Näistä tapauksista saatiin tutkimukselle hyvä aineisto. Lisäksi haasteeksi osoittautui kehittämisohjeiden laatiminen, koska opinnäytetyössä tavoite oli enemmän tutkimuksellinen.

8 Kehittämisehdotus

Kehittämisehdotuksen tarkoituksena on tiivistää käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden yhteistyötä ja sen avulla myös yhtenäistää rangaistuskäytäntöä. Rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä eri oikeusasteiden välillä voisi kehittää sillä, että käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden tuomareille järjestettäisiin yhteisiä koulutuksia, joissa pyrittäisiin yhtenäistämään rangaistuskäytäntöä.

Koulutukset tulisi kohdistaa rikosoikeuden parissa työskenteleville eri oikeusasteiden tuomareille. Koulutuksessa voisi käsitellä esimerkiksi oikeustapausten kautta rangaistuskäytäntöä ja sen yhtenäisyyttä eri oikeusasteiden välillä. Koulutuksessa olisi myös hyvä tuoda esiin korkeimman oikeuden ennakkopäätöksien lainkäyttöä ohjaavaa merkitystä, jolloin myös niiden

avulla rangaistuskäytäntö saataisiin yhtenäistettyä alemmissa oikeusasteissa. Seuraavassa kapaleessa olen esitellyt oikeusministeriön mietintöä tuomareiden kouluttamisesta.

Oikeusministeriön tuomareiden koulutusjärjestelmän kehittämistä koskevassa mietinnössä on ehdotus tuomarinkoulutuslautakunnan perustamisesta. Lautakunta kuuluisi oikeusministeriön alaisuuteen, mutta se toimisi riippumattomana toimielimenä. Lautakuntaan kuuluisi tuomareiden lisäksi asianajajia, syyttäjiä, oikeusministeriön edustajia ja muita oikeudellisen koulutuksen suorittaneita. Mietinnössä on suunniteltu sekä vuosittaista koulutusta tuomareille että myös perehdyttämiskoulutusohjelma uusille tuomareille.¹¹⁶

Mielestäni tämä oikeusministeriön mietintö kuulostaa hyvältä ja järkevältä, koska tarkoituksena olisi kouluttaa eri oikeusasteiden tuomareita aktiivisesti sekä tuomarin viran alussa että työuran aikana. Koulutusta voisi lisäksi yksilöidä esimerkiksi sillä, että tiettyjä rikoksia käsitteleviä tuomareita koulutettaisiin erikseen, jotta koulutuksessa päästäisiin keskittymään vielä täsmällisemmin kyseisen oikeusalan asioihin. Mielestäni rangaistuskäytäntöön liittyviä koulutuksia voitaisiin järjestää vuosittain rikostuomareille. Koulutukset mahdollistaisivat sen, että rangaistuskäytäntö pysyisi yhtenäisenä jatkossa, kun eri oikeusasteiden tuomarit koulutettaisiin yhdessä.

¹¹⁶ Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 3/2016. Tuomareiden koulutusjärjestelmän kehittäminen.

Lähteet

Kirjallisuuslähteet

Ervasti, K. 2012. Laki, konflikti & tuomio: oikeus yhteiskunnallisena ilmiönä. Helsinki: Edita.

Jokela, A. 2016. Oikeudenkäynti I: oikeudenkäynnin perusteet, periaatteet ja instituutiot. Helsinki: Alma Talent.

Karttunen, T.; Laasanen, H.; Sippel, L.; Uitto, T. & Valtonen, M. 2015. Juridiikan perusteet. Helsinki: Sanoma Pro.

Laine, M. 2014. Kriminologia ja rankaisun sosiologia. Helsinki: Tietosanoma.

Lappi-Seppälä, T.; Hakamies, K.; Koskinen, P.; Majanen, M.; Melander, S.; Nuotio, K.; Nuutila, A-M.; Ojala, T. & Rautio, I. 2009. Rikosoikeus. Helsinki: WSOYpro.

Melander, S. 2010. Rikosoikeus 2010-luvulla. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Melander, S. 2015. Rikosoikeuden peruskysymyksiä. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Melander, S. 2016. Rikosvastuun yleiset edellytykset. Helsinki: Tietosanoma.

Rikollisuustilanne 2015. Helsingin yliopisto. Katsauksia 14/2016. Helsinki: Unigrafia.

Seuraamusjärjestelmä 2015. Helsingin yliopisto. Katsauksia 11/2016. Helsinki: Unigrafia.

Sundström, Z. 2011. Oikeudenmukainen tuomio. Tuomarin harkinta rikosasioissa. Kansalliset ja kansainväliset vaikutteet tuomarin harkinnassa. Helsinki: Edita.

Virolainen, J. & Martikainen, P. 2010. Tuomion perustelevinen. Helsinki: Talentum.

Virallislähteet

Findikaattori. Henkirikokset. 2017. Viitattu: 5.6.2017.
<http://www.findikaattori.fi/fi/97>

Oikeus.fi. Hovioikeudet. Viitattu: 15.6.2017.
<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hovioikeudet/fi/index.html>

Oikeus.fi. Käräjäoikeudet. Viitattu: 15.6.2017.
<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index.html>

Oikeus.fi. Pakkokeinot. 2017. Viitattu: 27.11.2017.
<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/pakkokeinot.html>

Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 3/2016. Tuomareiden koulutusjärjestelmän kehittäminen. Viitattu: 27.11.2017.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76629/omml_3_2016_tuomarikoulutus_38s.pdf?sequence=1

Valtioneuvosto. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Viitattu: 1.11.2017.

http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

Internet-lähteet

Helsingin yliopisto. Kriminologian oikeuspolitiikan instituutti. Oikeustajututkimus: Kansalaisten käsitykset sopivasta rangaistustasosta vaihtelevat. Katsauksia 21/2017. Viitattu: 25.10.2017.

<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/oikeustajututkimus-kansalaisten-kasitykset-sopivasta-rangaistustasosta-vaihtelevat>

Kaskenmäki, M. Helsingin hovioikeuden julkaisu. Rangaistuksen määräämisen perustelevinen. Viitattu: 31.8.2017.

https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/julkaisut/painetutjulkaisut/rikostuomionperustelevinen2005lisapainos2006./OqkWQV0G7/16_Rangaistuksen_maaraamisen_perustelevin.._Marjatta_Kaskenmaki.pdf

Kääriäinen, J. 2017. Seitsemän rikostapausta: käräjätuomareiden arvioima rangaistuskäytäntö ja väestön rangaistusvalinnat. Viitattu: 30.9.2017.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/190440>

Lehti, M. 2016. Henkirikoskatsaus 2016. Helsingin yliopisto. Viitattu: 6.6.2017.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160000/Katsauksia_10_Lehti_2016.pdf?sequence=1

Lähdekallio, P. 2017. Rangaistuksen kohtuullistaminen ja rikosoikeudellinen yhdenvertaisuus. OTM -tutkielma / Helsingin yliopisto. Viitattu: 13.10.2017.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/191338/Rangaistuksen%20kohtuullistaminen%20ja%20rikosoikeudellinen%20yhdenvertaisuus.pdf?sequence=2>

Tammenlehto, L. 2011. Syytteestä sopimisen soveltuminen suomalaiseen rikosprosessiin. Pro Gradu -tutkielma / Itä-Suomen yliopisto. Viitattu: 13.10.2017.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/191338/Rangaistuksen%20kohtuullistaminen%20ja%20rikosoikeudellinen%20yhdenvertaisuus.pdf?sequence=2>

Tieteen termipankki. Legitimiteetti. 2017. Viitattu: 27.11.2017.

<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:legitimiteetti>

Lait ja asetukset

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)

Oikeudenkäymiskaari (4/1734)

Pakkokeinolaki (806/2011)

Rikoslaki (39/1889)

Oikeustapaukset

KKO:2004:63

KKO:2005:7

KKO:2005:44

KKO:2005:48

KKO:2012:100

KKO:2012:98

KKO:2013:27

KKO:2015:12

KKO:2016:97

KKO:2017:28

Kuviot

Kuvio 1: Henkirikollisuus Suomessa 1754-2015. (Findikaattori 2017).	8
Kuvio 2: Rangaistusteorioiden tehtävät. (Melander 2016, 28).	14
Kuvio 3: Rangaistusteorioiden jakautuminen sovitus- ja preventioteoriaan. (Lappi-Seppälä ym. 2009, 67-68).	14
Kuvio 4: Rangaistuksen määräämisen vaiheet. (Lähdekallio 2017, 12).	20
Kuvio 5: Rangaistuksen mittaamiseen vaikuttavat asiat. (Kaskenmäki 2017, 341-344).	22
Kuvio 6: Käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamien vankeusrangaistuksien pituudet.	32
Kuvio 7: Käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden antamien vankeusrangaistuksien pituudet.	32

Taulukot

Taulukko 1: Rangaistuslajit lievimmästä ankarimpaan. (Lähdekallio 2017, 15-16).	21
Taulukko 2: Vertailu annetuista tuomioista.....	30
Taulukko 3: Vertailu eri tuomioistuimien antamista vankeusrangaistuksien pituuksista. ..	31